

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1089.

CHICAGO, ILL., 26. JULIJA, (JULY 26,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

VSEBINA.

ČLANKI.

U. M. W. na razpotjih.—Konec jacksonvill-ske lestvice.
Umor Obregona, vzroki in posledice.
Kelloggov protivojni bluf.
Tridesetletnica J. S. K. J.
Kaj bi moral delavec znati (I. Molek).
Važna časnikarska ustanova ameriških socialistov.
Brisbane in postrežki v pullman vozovih.
Delavski pokret v Sloveniji (A. Vičič).
Amerikaniziranje Evrope.
Surovo postopanje z delavci v New Yorku.
Resnica o Chicagu "dognana".
Manifest socialistične stranke Jugoslavije z ozirom na atentat v skupščini.

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Za poraz krivice je treba najprvo premagati ljudsko nevednost.
Ali kaj storite v tej kampanji za delavsko stvar?
Kritiki in "butlegerji" (Barborton).
Dne 5. avgusta v Ely, Minn.

Piknik Pullmančanov.
Joseph Radel ml. kandidira v wisconsinsko zbornico.
Še en piknik zbora "Sava".
Tretja konferenca izobraževalne akcije za centralno Penno.
Piknik milwauških in westalliških društev S. N. P. J.
V petek 27. julija seja kluba št. 1.
Zapisnik konference JSZ. za zapadno Penno.
O "Naprejevem" izletu.
Pravila JSZ., kot jih je sprejel njen prošli zbor, izšla.
Izletna priredba waukeganskega kluba.

RAZNO.

Poveličavanje morilcev (Mark Twain).
Razstava Peruškovih slik na Elyju.
Velik piknik zbora "Lira" v Chicagu.
Izlet društva "Pioneer" v nedeljo 29. julija.
Naši obrtniki v Chicagu.
Ely in konvencija J. S. K. J.
Vičipci.
Cenik knjig in spremembe.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtak. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

CENIK KNJIG

KI JIH IMA V ZALOGI
"PROLETAREC".

LEPOSLOVNE KNJIGE, ROMANI, POVESTI IN ČRTICE.		
AMERIŠKI SLOVENC , (izdala SNPJ.), ameriška zgodovina, zgodovina SNPJ in slovenskih naselbin. Ilustrirana. Vezana v platno	\$5.00	
BEDA KOVA IZPOVED , broš. \$1, vezana	1.50	
BOŽICNA PESEM V PROZI , (Charles Dickens) broširana ..	.40	
BEG IZ TEME , (ruski pisatelj) broširana \$1.25, vezana	1.75	
SELE NOCI-MALI JUNAK , (F. M. Dostojevski) povesti, broširana	.55	
BLAGAJNA VELIKEGA VOJVODE , roman, broširana	.75	
ŠILKE , povesti, broširana	.45	
BOJ ZA PRAVICO , povest, vezana	.75	
BOY , (Lois Coloma), roman, 260 strani, broš. 35c, vezana	.50	
ČENI PANTER , (Milan Pugalj), črtice, broširana	.75	
CVETKE , šopek pravljic	.20	
DEČEK BREZ IMENA , (V. Levstik), vez.	1.20	
DETELJICA , povest, broširana ..	.45	
DON CORREA , (G. Keller), roman	.25	
DORE , (Dr. Ivan Lah), povest, vezana	.45	
DR. HINKO DOLENEC , zbrani spisi, broš.	.60	
DVE SLIKI , povest, broširana ..	.60	
FILIZOFKA ZGODBA , (Aloja Jirasek), broš. 40c, vezana ..	.50	
FRANČKA in drugo, povest broširana	.40	
GOLEM , (G. Meyrink), roman, broš. 75c, vezana	1.00	
HEPTAMERON , (Margareta Valoiska), povest, broširana ..	.40	
HUMORESKE, GROTESKE IN SATIRE , (VI. Azov in Teffi), broširana	.60	
IGRALEC , (F. M. Dostojevski), broširana, 264 st.	.75	
JIMMIE HIGGINS , (Upton Sinclair, prevel I. M.) vezana v platno	\$1.00	
JUG , (P. Chocholoušek), zgodovinski roman, 616 strani, broširana 85c, vezana v platno ..	1.25	
JUNAK NAŠEGA ČASA , (M. J. Lermontov), broširana	.75	
JUREČKA AGICEVA , (Ka. Šandor-Gjalski), povest, 360 strani broširana 75c, vezana v platno	1.00	
KAJ SI JE IZMISLIL DOKTOR OKS , (Jules Verne), broširana ..	.35	
KAZAKI , (L. Tolstoj), broširana, 308 strani	.75	
KONFESIJE LITERATA , (J. S. Machar), zbirka spisov, trdo vezana	.75	
KRES , letnik, 1922 lično vezan ..	1.50	
KUHINJA PRI KRALJICI GOŠJI NOŽIČI , (Anatole France), broširana 85c, vezana	1.10	
LETEČE SENCE , (S. H. Vajansky), roman	.50	
LISJAKOVA HOI , povest, broširana	.50	
LJUDSKE POVESTI , (Fr. Jaklič), broširana	.65	
LJUDSKE PRIPOVEDKE , (L. N. Tolstoj), broš.	.85	
MARJETICA , idila, broširana ..	.75	
MATERINA ŽRTEV , pripovedke iz Dalmacije	.75	
MOJE ŽIVLJENJE , (Ivan Cankar), broširana, 168 strani, 60c; vezana v platno	.95	
NA KRIVIH POTIH , povest, broširana	.40	
NESREČNICA , (I. S. Turgenjev), broš.	.50	
OBCINSKO DETE , (Bran. Nušič), roman dojenčka, broš.	.65	
OBISKI , (Izidor Cankar), vezana	1.40	
OB 50-LETNICI DR. JANEŽA EV. KREKA	.25	
OGLENICA , povest, broširana ..	.40	
PASTI IN ZANKI , (I. S. Orel), broširana	.40	
PATRIA , povest iz irske junake dobe, broširana	.40	
PIKOVA DAMA , (A. S. Puškin), povest, broš.	.40	
PISANA MATI , povest, broširana ..	.45	
PLEBANUS JOANNES , (L. Pregelj), broširana	.75	
POJEDINA PRI TRIMALHIJO NU , povest, broš.	.40	
POVEST O SEDMIM OBRAZNIH , (Leonid Andrejev), broširana	.60	
POVESTI , (Lovro Kuhar), broš.	.60	
POVESTI MAKSIMA GORKIJA , broširana, 210 strani	.75	
POVESTICE , (Rabindranath Tagore), broširana	.40	
POZIGALEC	.25	
PRAVLJICE , (Fr. Milčinski), s slikami, vez.	1.00	
PRELEPA VASILJICA , iz druge ruske pravljice, broširana ..	.40	
RAZNE POVESTI , broširana ..	.75	
SAMOSILNIK , (A. Novačan), deset povesti, broširana	.75	
SAVIČEV PESIMIZEM , (E. Kristan), novela, broširana ..	.50	
SOSEDJE in druge novele, (A. P. Čehov), broširana	.50	
SROČ , novele, vezana	.50	
SREČLOVEČ , povest, broširana ..	.35	
SPISI ANDREJKOVEGA JOŽETA , V. zv. vezan	.75	
I. III, IV, VI, VII, VIII. sv. broširani, po	.30	
S POTI , (Izidor Cankar), potopisne črtice, broširana	.75	
SPOVED , (L. N. Tolstoj), broširana	.40	
STARA DEVICA , povest, broširana ..	.45	
STAROINDIJSKE PRIPOVESTI , s slikami, (Jos. Suchy), broširana	.35	
STEPNI KRALJ LEAR IN HISA OB VOLGI , (I. S. Turgenjev in S. Stepanjak), povesti, broširana	.60	
SVETOBOR , povest, broširana ..	.65	
TARAS BULBA , (N. Gogolj), trdo vezana, 206 strani	.75	
TIK ZA FRONTO , (D. Feigel) broširana	.65	
TRI POVESTI , (L. Tolstoj) broširana	.40	
UDOVICA , (I. E. Tomić), povest 330 strani, broširana 75c, vezana v platno	1.00	
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.	.30	
VITEZ IZ RDEČE HISE , (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25	
ZABAVNA KNJIŽNICA , zbirka povesti in črtic, broširana ..	.65	
ZADNJA PRAVDA , (J. S. Baar) roman, broširana	.75	
ZAJEDALCI , (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75	
ZA SREČO , povest, broširana ..	.45	
ZELENI KADER , (I. Zorec), povest, broš.	.45	
ZENINI NABE KOPENHELE , (Rado Murnik), broširana ..	.30	
SLOVENSKI PISATELJI:		
FRAN LEVSTIK , zbrani spisi, vezana	1.25	
FRAN ERJAVEC , zbrani spisi, vezana	2.00	
JOS. JURČIČ , zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50	
PESMI IN POEZIJE		
BASNI , (Jean de la Fontaine, iz francosčine prevel I. Hribar) vezana	1.00	
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA , (Prevel Ant. Debeljak), vezana	.90	
PESMI ŽIVLJENJA , (Fran Albrecht), trda vezba	.50	
POEZIJE , (Fran Levstik), vezana ..	.90	
POHOESKE POTI , (Janko Glaser), broširana	.35	
PRESERNOVE POEZIJE , vez.	.75	
SLUTNJE , (Ivan Albrecht), broširana	.45	
STO LET SLOVENSKE LIRIKE , od Vodnika do moderne, (C. Golar), broš. 90c, vez.	1.25	
STRUP IZ JUDEJE , (J. S. Machar), vezana	1.10	
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA , poezije, broširana	.65	
SOLNCE IN SENCE , (Ante Debeljak), broširana	.50	
SVOJEMU NARODU , Valentin Vodnik, broširana	.35	
SLEZKE PESMI , (Peter Bezruč), trda vezba	.50	
TRBOVLJE , (Tomaž Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana	.75	
TRISTIA EX SIBERIA , (Voje-slav Mole), vezana	1.25	
V ZARJE VIDOVE , (Oton Zupančič), pesnitve, broširana ..	.40	
IGRE		
ANFISA , (Leonid Andrejev), broširana	.50	
BENESKI TRGOVEČ , (Wm. Shakespeare), vezana	.75	
ČARLJEVA ŽENITEV-TRIJE ŽENINI , (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanske, broširana	.25	
GOLGOTA , (M. Krlež), drama v treh dejanjih	.50	
GOSPA Z MORJA , (Henrik Ib-sen), igra v petih dejanjih, broširana	.60	
HRBTENICA , (Ivan Molek) drama v treh dejanjih s prologom in epilogom	.25	
KASLIJA , drama v 3 dejanjih ..	.75	
JULIJ CEZAR , (Wm. Shakespeare), vezana	.75	
MACBETH , (Wm. Shakespeare), vezana	.75	
(Nadaljevanje na 3. strani platnic.)		

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1089.

CHICAGO, ILL., 26. JULIJA, (JULY 26,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

Upravišтво (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

U. M. W. OF A. NA RAZPOTJIH

Konec enotne borbe za jacksonvillsko lestvico

PO ŠESTNAJST MESECIH borbe na poljih mehkega premoga je odbor unije rudarjev sklenil odstopiti od svoje glavne zahteve — ohranitev jacksonvillske mezdne lestvice — ter naznanil distriktnim organizacijam, da smejo skleniti z operatorji separatne dogovore pod pogoji, ki bodo "obojestransko zadovoljivi". To pomeni znižanje plač tudi v okrajih, kjer bodo operatorji pristali v priznanje unije; pomeni nadalje, da je tekoča bitka za rudarje v splošnem izgubljena. Tak rezultat je bil predvidevan že dolgo — pravzaprav od začetka stavke. Nemogoče je zmagati, ako so neunijski kraji v stanju producirati toliko premoga, da je občutno pomankanje tega kuriva izključeno. Premogovniška industrija v West Virginiji in Kentuckyju se je razvila koncem vojnih let, posebno pa po vojni. Produkcija v njih je dvignjena s pomočjo najnovejših strojev. Ceneno delovno moč tvorijo črnici in domačini, ki so organiziranju težko dostopni, skrajno nevedni in v življenskih zahtevah skromni. Unija si je mnogo prizadevala, da organizira te kraje in je v ta namen potrošila milijone dolarjev. Uspehi so bili neznatni, in še tisti so kmalu izginili.

Družbe v unijskih okrožjih so stalno naglašale, da jim ni mogoče konkurirati z neunijskimi polji, ako unija ne pristane v znižanje plač. To je odklanjala. Medtem so razni vzroki delali znotraj unije za njeno razkrajanje. Namesto, da bi postajala moralno jačja, je nagloma hiralala ter izgubljala v članstvu.

Mezda, kakršno določa takozvana jacksonvillska pogodba, ni visoka. Prvotno jo je določila federalna premogovna komisija l. 1920. Znašala je \$7.50 na dan, in \$1.08 od tone nako-paneja premoga. To lestvico je l. 1924 potrdila konferenca med zastopniki unije in operatorjev v Jacksonvillu, Fla. Potekla je aprila 1927, in tedaj so operatorji odklonili še nadalje pristati v njo. Konvencija U.M.W. of A. januarja 1927 je osvojila za svojo glavno zahtevo v bližajočem se boju geslo: "Ne znižanja plač." Že prej so ne-

katere večje premogovniške družbe v Pennsylvaniji prelomile pogodbo ter začele svoje rove obratovati po pravilu odprte delavnice. Splošna stavka na poljih mehkega premoga je pričela 1. aprila 1927. Po šestnajst mesecih je smernični odbor unije rudarjev zaključil, da zahteve ni mogoče izvojevati — da so separatne pogodbe edini izhod, če se hoče obvarovati ostanke unije popolnega kraha. Nad teden dni so zborovali člani smerničnega ter drugih odborov unije in ko so sporočili svoj sklep, ni bil nihče iznenaden, ker ga je vsakdo pričakoval. Bilo bi zanimivo, in za rudarje zelo poučno, če bi mogli slišati razprave na seji svojega odbora, ki so se vršile za zaprtimi vratmi. Ker niso slišali, si jih lahko predstavljajo. Eden glavnih argumentov je bil, da je unija trpela ker ni takoj od začetka pristala v revidiranje jacksonvillske pogodbe — z drugimi besedami, v znižanje plač. In drugi argument je bil: Januarska konvencija unije l. 1927 je zborovala v znamenju napetosti ter frakcijskih strasti. Ako bi ji odbor predlagal, naj se uda pritisku razmer ter pristane v znižanje plač, ako bi bilo obstoječe nemogoče ubraniti, bi opozicija nemudoma razglasila, da je odbor kapituliral pred operatorji, in nato se bi začela splošna govorica, da je odbor rudarje prodal — da je predlagal znižanje ker je podkupljen. V takih okolščinah ni hotel predlagati sprememb, pač pa, da naj se unija bori za obstoječo mezdno. In se je borila ter krvavela. Po 16 mesecih so tisočere družine premogarjev ne samo do skrajnosti obubožane, ampak vsled pomankanja tudi fizično izčrpane.

Senatna preiskava je pomagala razglasiti krivice, ki se gode rudarjem, pripomogla je, da so grozodejstva, ki jih uganjajo oblastniki nad premogarji in njihovimi družinami, postala znana vsakemu ki čita liste — zaslišani so bili operatorji, ravnateljji rogov, kompanijski odvetniki, duhovniki, biriči, unijski uradniki itd., rezultat pa je bil tak kot bi bil ako senat sploh ne bi začel s preiskavo. Apeli unijskih odbornikov

na predsednika, na člane kabineta, na cerkve, vplivne duhovnike in ravna "dobra srca" niso izdali. Kompanije v Pennsylvaniji in Ohiju so se izrekle proti obnovitvi pogodbe z unijo, neglede na pogoje, in svojega sklepa se drže.

Premogovniška industrija v tej deželi je izmed vseh najslabše organizirana in najbolj kaotična. Tako stanje tepe rudarje, ker so postavljeni šikanam, nizkim mezdami, nestalnemu delu ter drugim neprilikam, ki izvirajo iz prvih. Nobena oblast ni premaknila prsta, da izsili poravnavo stavke, ali da kaj stori za reguliranje te industrije. Razni besedniki so svoje zadržanje opravičevali, da je rudarjev veliko preveč, da je rogov preveč in da je treba pustiti času, da hibe izravna. In v teku let se to res zgodi. Toda kaj pa trpljenje rudarjev in njihovih družin? Mar ni dolžnost družbe, da napravi neznosnemu stanju čimprej konec?

U. M. W. je bila pred leti ena največjih in najvzornejših ameriških unij. A se je vse spremenilo. Vojna doba je dala rudarjem boljše plače, ni pa pripomogla k utrditvi unije. Nekdanji idealizem v nji je izginil, začeli so se težki notranji boji. Vse se je razvijalo kakor je bilo boljše za barone. V zbiranju doneskov v podporo stavkarjem so nastale vrzeli. Pod vodstvom komunistov je bil prošlo leto ustanovljen poseben pomožni odbor, ki je nabral veliko tisočakov. Enega je vodila unija, drugega "progresivci", kakor so se komunisti nazivali v tem slučaju. Pri deljenju podpore so agitirali vsak za svoj program, in drug drugega so dolžili nepoštenih motivov. Trpela je stavka na ugledu in unija na svoji moči. Operatorji so svojo organizacijo izboljševali, svoj odpor napram uniji so ojačali, in storili so vse, da preprečijo pomankanje premoga.

Proti koncu borbe se je pojavil v ospredju pozornice znani štab najetih agitatorjev s pomočjo sredstev svojega pomožnega odbora in tako je nastal "Odbor za obvarovanje unije". Boj je naperil v prvi vrsti proti Lewisu, medtem pa je iskal strategična pota, da se polasti unije in da zavlada nad stavko. Poskusil je, da organizira neorganizirane, pa ni uspel. Poskusil je pridobiti za stavko rudarje v neunijskih krajih, in ni uspel. Veliko bolj je uspel v taktiki diskreditiranja administracije unije. Slednja pa je uspela pri enakem poslu proti odboru za obvarovanje unije. Vodstvo unije v Indianapolisu je skušalo ohraniti kar mogoče in pojačati unijo. "Rešitveni odbor unije" dela načrte za organiziranje unije znova pod svojim vodstvom. Operatorji večinoma odklanjajo ene kot druge, a notranji boj v familiji rudarjev jih veseli in ga podpirajo.

Premogarji so navajeni biti v uniji in ne bodo brez nje, razen v krajih ki še niso nikoli bili dolgo pod njeno jurisdikcijo. Vzlic obupu,

ki bo zasegel mnogotere, vera v organizacijo med njimi ne bo umrla. Želeti je samo to, da premogarji dobro spoznajo hibe sedanje stavke ter se organizirajo ne kakor bo prav kaki kliki ali privatnim interesom, ampak kakor bo njim prav in koristno.

Umor Obregona, vzroki in posledice

Dne 1. julija so se vršile volitve za predsednika Mehike. Izvoljen je bil general Alvaro Obregon in to brez opozicije, ker sta prejšnja dva kandidata bila poražena v "revoluciji", katero sta podvzela. Sedemnajst dni po izvolitvi je bil Obregon umorjen. Atentat je izvršil Juan de Leon Toral — kot je dejal sam, ker ne more gledati da bi prišel na vlado človek, ki je proti Kristu in cerkvi. Obregon je torej postal žrtev klerikalnega fanatika, dasi je klerikalni in kapitalistični svet nekaj dni po atentatu naprtel odgovornost zanj voditeljem mehiške delavske stranke.

Umorjeni predsednik je bil že dolgo ena najmarkantnejših oseb v mehiškem političnem življenju. Za preporod Mehike je mnogo storil. Svojo moč je opiral največ na agrarce, in prvotno tudi na organizirano delavstvo. Poslednje čase je prišel v spor z voditelji Mehike delavske federacije, ker je smatral, da je njihova taktika ovira mirnejšemu razvoju ekonomskega in političnega življenja v Mehiki. Dasi je Obregona umoril klerikalec, smatrajo tudi obregonisti delavsko stranko in njeno vodstvo soodgovornim za atentat, češ, da je s svojim bojem proti novozvoljenemu predsedniku negovala sovražnost, kar je na atentatorja lahko vplivalo, da je izvršil zločin. V namenu, da v takih okoliščinah ne delajo ovir Callesovi administraciji, so člani delavske stranke resignirali iz vlade, niso pa odstopili iz politične akcije, niti ne bo delavska stranka dopustila, da bi dežela krenila proč od pridobitev revolucije.

Mehika potrebuje mir. Včasi bi tak atentat povzročil revolucijo takoj po umoru, sedaj je ni. Mehika se počasi rešuje samo sebe, in če ne bi bila toliko tlačena od imperialističnih vplivov, bi se nagloma dvigala.

Skrinja modrosti.

NAJVEČJE DOGNANJE ZATE je, kadar spoznaš svojo nevednost, kadar se zaveš, da je tvoje neznanje kakor morje, in največja slast je, kadar začutiš potrebo, da se oziraš k svetilniku vede in se učiš, iščeš, dvomiš, premišljuješ in se še bolj učiš.

Manifest socialistične stranke Jugoslavije

Z ozirom na atentate v narodni skupščini

Vsled napada z revolverjem, ko je član Narodne skupščine, Puniša Račić, v odgovor na osebni insult ustrelil tekom zasedanja skupščine dva člana opozicije ter nevarno ranil tri nadaljne, je centralni odbor socialistične stranke Jugoslavije publiciral sledečo izjavo:

„Mi smo že opetovano naglašali, da mora strupena atmosfera, ki je vladala v skupščini, privedi do katastrofe. Ta katastrofa se je uresničila, in sicer mnogo strašnejše, kakor je bilo pričakovati. Poslanec in vladin pristaš je vpeľjal v skupščino metode nasilstva in krvolitja. Socialistična stranka najstrožje in najgloblje obsoja ne samo storilca, temveč tudi razmere, ki so dovedle do tega. Dolga leta ni imelo naše ljudstvo nobene prilike svobodne volitve svojih predstavnikov v skupščino; dolga leta se je parlamentarno avtoriteto sistematično degradiralo z divjim in breznačelnim bojem buržoaznih strank, tako da je bila skupščina le še prostor zmerjanja, insultiranja in medsebojnih napadov. Ta kampanja je s tem svojim delovanjem pripomogla do dejstva, da je sila in moč državne vlade končno prešla v roke militaristične klike in režim je lahko vladal po svoji svobodni volji, nemoten po vladni kontroli. Temeljne pravice ljudstva, zlasti delovnega ljudstva, se je z nogami teptalo. K temu stanju stvari so prispevale svojo kontribucijo vse buržoazne stranke, predvsem pa stranke, ki so sedaj na krmilu. Moč sedanje vlade in njene parlamentarne večine leži v terorističnih volitvah in vlada se obdržava na površini z brutalnim zatiranjem svobode govora in časopisja, s persekucijo delavskih organizacij in z zatiranjem svobodne misli ljudstva, ki ne sme pokazati svoje nezadovoljnosti. Vlada, ki je zaigrala vso moralno avtoriteto v državi, seveda ni zmožna pomiriti dežele. Istotako je ne more pomiriti sedanja skupščinska večina.

Mi zahtevamo, da se podvzamejo takoj potrebni koraki, da se vzpostavi zaupanje ljudstva ter da se zaščitijo vitalni interesi naroda. Toda kaznovanje moža, ki je zagrešil zločin v skupščini, pa naj bo še tako težko, ne more privedi do boljšega stanja razmer. Mi zahtevamo takojšno resignacijo sedanje vlade, razpust sedanje skupščine in razpis novih, svobodnih volitev, katere edine morejo dati vlado, ki bi vodila deželo po poti mirnega razvoja. Samo z odstranitvijo nasilnosti in neodgovornih elementov v političnem življenju, samo z odstranitvijo vsakega terorja napram volilcem in brez vmešavanja v svobodno voljo ljudstva, samo z uvedbo politične demokracije, svobodo časopisja in govora je možno dvigniti državo iz njenega sedanjega ka-

otičnega stanja. Socialistična stranka Jugoslavije priporoča delavskim masam, da ohranijo disciplino v socialističnih organizacijah, da se ne dajo zavesti buržuazskim grupam, temveč da se v vrstah socialistične stranke bore za socializem in politično demokracijo.”

Gornji članek, ki je datiran z dnem 4. julija, smo prejeli iz Internacionalnega informativnega urada v Ženevi. Medtem je vlada, ki je bila na krmilu, ko so se odigrali opisani tragični dogodki v skupščini, podala svojo ostavko, ker je bil njen nadaljni obstoj nevzdržen. Razpisane so nove volitve v skupščino; premijer sedanje, menda začasne vlade, pa je general Hadžić. Že samo dejstvo, da načeljuje sedanji vladni vojak, govori dovolj jasno samo zase, koliko ima delovno ljudstvo pričakovati od take vlade.

Kelloggov protivojni bluf

Kako malo pomeni Kelloggov protivojni načrt, bo šele tedaj prav razvidno, kadar se bo pojavila v resnici močna zahteva po razorožitvi.

Z isto logiko se bodo tedaj tudi preizkusili podpisi evropskih velesil na tem paktu. Takrat bomo imeli priliko videti, koliko veljajo in izdajo taki podpisi.

Delavska stranka v Angliji in socialistične stranke na ostalem evropskem kontinentu prav dobro vedo, da je ta Kelloggov mirovni načrt navaden bluf. Če je velesilam res kaj na tem, da odpravijo vojno kot instrument mednarodne politike, potem naj odpravijo in razpuste tudi svoje armade, mornarice in zračne sile, kajti le-te so potemtakem nepotrebne.

V Nemčiji, kjer so zdaj na vladi socialistični ministri, je prejšnja vlada sprejela in podpisala Kelloggov načrt, vendar pa je ni to niti najmanj motilo, da ne bi nadaljevala s svojimi načrti za izgraditev nove bojne ladje, katere zgraditve pa sedanje socialistično ministrstvo noče potrditi in sankcionirati.

Prav kmalu bomo videli, da bodo pričeli ameriški agentje spletkariti proti nemškimi socialističnim ministrom, kakor so spletkarili proti socialističnim ministrom v Angliji, Belgiji, Franciji in Avstriji. Videli bomo, kako bodo ti agentje podpirali stremljenja nacionalistov in monarhistov, katere so tekom vojne smrtno sovražili, če je res, kakor so tedaj trdili.

Kelloggov protivojni pakt ni preprečil ameriškim bankirjem financiranja Mussolinijeve, Poincarejeve in Baldwinove politike.

Velike geste — in gola hinavščina!

Socialist mora biti socialist v srcu in duši, po prepričanju in značaju, in če ni to, ima na sebi le pečat socialistične organizacije, ne da bi bil resnično socialist.

Kaj bi moral delavec znati

(Predaval Ivan Molek v Sheboyganu, Wis., dne 26. februarja 1928.)

(Nadaljevanje.)

Treba je dobro in to čimboljše poznati naravne zakone ali vzroke, ki so determinirali ali odločevali razvoj vseh teh institucij, na primer katero silo so oblikovale ali vplivale na oblikovanje raznih socialnih sistemov, kateri vzroki so formirali take in take politične, ekonomske in druge razmere v različnih časih in različnih krajih. V ta oddelek spada tudi zgodovina filozofije, ki nam objasni, kako je potekal miselni razvoj človeštva, kaj so ljudje mislili o naravnih pojavih, kake nazore so imeli o sebi, življenju in svetu in kako so nastajala razna etično-moralna pravila.

Iz tega je razvidno, da je sociologija ogromno polje. Stara, ozkosrčna šola sploh še noče priznati te vede, ne v tako velikem okviru, pač pa še vedno deli našete vede po svojih starih panogah: zgodovina, prehistorijska veda, filozofija, etika itd. Nova šola, ki si polagoma osvaja tla, je zavrgla vse te meje in združila vede, ki se logično vežejo, pod zaglavjem sociologije.

Ako naš delavec dobi priličen vpogled v te vede, dobi s tem zelo dobro podlago za nadaljno samoizobraževanje. To bi bil nekaj ključ do kulture.

Važno je tudi, da se delavec seznani s principi politične ekonomije. Povprečni ljudje se navadno radi ogibljejo tega predmeta, ker je silno suhoparen. To ni prav. Delavec bi moral študirati tudi business, ker to mu pokaže, kako je današnji gospodarski sistem organiziran in kako se je razvil. Saj je baš to tisti čevlji, ki najbolj žuli delavca, in če hoče delavec vedeti, kje ga žuli, mora razumeti organizacijo in spoznati njene napake. Ta predmet obsega vprašanja, kako se je razvila trgovina, kako nastajajo vrednote, kako se proizvajajo in distributirajo (porazdeljuje) bogastvo, zakaj imamo denar, odkod in zakaj so banke, kaj je in kako funkcionira kapital in kaj je takozvano "narodno bogastvo".

Vsa ta vprašanja moramo poznati, predno jih moremo kritično pretresati. Ekonomijo kapitalističnega sveta moramo razumeti, predno nam je jasno, kaj hočemo s socialistično ekonomijo in predno moremo razumeti Marksovo kritiko in obsodbo stare ekonomije, predno sploh moremo pojmiti industrijsko revolucijo.

Socializem je veda socialne filozofije in socialne ekonomije. Iz te filozofije in teoretske ekonomije izvajani politični programi, prikrojeni razmeram raznih dežel, so socialistična politika. Filozofska in ekonomska stran socialistične znanosti se naslanja na principe, ki jih je utemeljil prvi Karl Marks in za njim revidirali razni znanstveniki. Filozofska stran je

Marksov princip ekonomskega determinizma ali materialističnega pojmovanja zgodovine. Marks je prvi odkril, da je način pridobivanja materialnih potrebščin — vseh onih potrebščin, ki jih človek potrebuje za svoj obstanek in komfort — oblikoval v glavnem vse drugo življenje, vse socialne, politične in ekonomske institucije v vseh časih zgodovine človeštva. Priznava se vpliv drugih faktorjev (podnebje, okolica, podedovanosti), ali ekonomske razmere so vedno najbolj vplivale in determinirale ali odločale ljudstvom njihovo usodo. Na primer: človek-lovca in človek-pastir je bil brezdomovinec; šele, ko je človek postal poljedelec, je bil v stanu ustvariti si "domovino". Ko se je človek privezal na zemljo, iz katere je črpal s svojim delom kruh, je zemlja dobila vrednost zanj in postala njegovo bogastvo. Obdelana zemlja je bila človeku prva domovina, tista rodna gruda, katero je potem v svojih prekipevajočih čustvih oboževal, za katero se je tolkel in se dal ubiti in kateri je spesnil nova božanstva, ki so ga v njegovi domišljiji ščitila pred vsem slabim in mu naklonjevala dobro vreme in dobro letino. Človek je šele s privatnim lastništvom zemlje postal občan, deželan in državljan; postal je — seveda na svoj primitivni način — politik, meščan in vaščan, gošpodar in hlapec, despot in suženj, trgovec in odjemalec, mogotec in siromak. — Tako se vleče mogočen vpliv ekonomskih razmer skozi vso zgodovino. Ekonomski determinizem je pomagal odkriti Ameriko. V srednjem veku so benečanski trgovci delali lepe dobičke, ko so uvažali v Evropo razne dišave in druge reči iz Indije. Turki pa so zaprli pot v Indijo in kramarji so si belili glave — takrat je bilo dognano, da je zemlja okrogla — kako bi prišli v Indijo okoli sveta, od zapadne strani. Ta ideja je vztrajala toliko časa, da je bil resnaren poskus in Kolumb je na svojem "potovanju v Indijo" zadel ob Ameriko, o kateri je mislil, da je Indija. Zato so dali centralno-ameriškim otokom ime Zapadna Indija in tukajšnjim domačinom ime Indijanci.

Marksov zakon ekonomskega determinizma (materialističnega naziranja zgodovine ali historičnega materializma) je preстал vso kritiko in se izkazal za neovrgljivega. Nekatere Marksove ekonomske teorije so bile ovržene kot slabe, ampak njegov ekonomsko-deterministični princip je ostal nepobit in danes ga priznavajo mnogi zgodovinarji. Princip materialističnega pojmovanja zgodovine nam šele pojasni, kako in zakaj so se razvili razredi v človeški družbi, zakaj je neprestani boj med temi razredi in kako so potlačeni razredi prehajali v različnih dobah iz ene forme sužnosti v drugo — sporedno s formami ali oblikami pridobivanja potrebščin in bogastva. Nikomur ni zgodovina tako jasna kakor baš socialistu, oziroma onemu, ki presoja zgodovinske dogodke v luči ekonomskega determinizma. (Dalje prihodnjik.)

ZBIRKA MARK TWAINOVIH SATIR

Povelčavanje morilcev.

Za "Proletarca" poslovenil A. Šabec.

Toliko sem že čul o slavni vedeževalki, madami —, da sem se odločil in jo včeraj obiskal. Ona je temnopolta, naravno, in ta efekt pride še do večje veljave s pomočjo umetnih lepotil, ki je nič ne stanejo. Lasje so ji črni, kodrasti in svetli, in jaz še slutil nisem, da jim daje ta lesk s surovim maslom. Okoli vratu je imela pisano ruto, kateri se je videlo, da težko čaka druge, ki je imela priti iz perila. Zdelo se mi je, da je tudi nosljala. Na vsak način je bilo nekaj takega kakor tobak za nosljanje v dlakah, ki so ji senčile gornjo ustno. Bil sem tudi takoj na jasnem, da je rada česen; to sem ugotovil, čim je dahnila vame. Nekaj časa me je preiskujoče gledala s svojimi črnimi očmi, nato pa dejala:

— Dovolj! Pojdite z menoj!

Vedeževalka je stopila v ozek, temen hodnik, — jaz sem šel tik za njo. Naenkrat se je ustavila in dejala, da ker je hodnik tako vijugast in temačen, da je bolje, če gre po luč. Ker pa bi bilo negalantno dopustiti, da bi imela ženska radi mene toliko sitnosti in težav, zato sem dejal:

— Ni potreba luči, madame. Če še nekočkrat dahnete, vam lahko brez luči sledim.

In tako sva nadaljevala najino pot. Ko sva dospela v njeno misterijozno svetišče, mi je rekla, naj ji povem dan svojega rojstva, natančno uro tega važnega dogodka in naj ji opišem barvo las svoje stare matere. Odgovoril sem ji natančno, kolikor sem pač mogel. Nato je rekla:

— Mladi mož, zberite ves svoj pogum in ne trepečite. Razkrila vam bom vašo preteklost.

— Informacije, ki se tičejo bodočnosti, bi bile v splošnem bolj — —

— Molčite! Imeli ste v svojem življenju mnogo sitnosti, nekaj veselja, smehljala se vam je sreča, in držala se vas je tudi smola. Vaš prastari oče je bil obešen.

— To je l — —

— Molčite! Obešen, gospod. Toda ne po svoji krivdi. On si pač ni mogel pomagati.

— Veseli me, da mu ne delate krivice.

— On je bil obešen. Njegova zvezda križa vašo v četrti diviziji, peti sferi. Logično boste torej tudi vi obešeni.

— Z ozirom na to veselo — —

— Molčite! Vaša natura samaposebi ni bila kriminalna, toda okolščine so jo izpremenile. Ko vam je bilo devet let, ste kradli sladkor. S petnajstimi ste kradli denar. Ko vam je bilo dvajset let, ste postali konjski tat. Pri petindvajsetih letih požigalec. S tridesetimi, zakrknjeni v zločinah, ste postali urednik in ljudski predavatelj. Toda bodočnost ima še slabše stvari za vas. Izvoljeni boste v kongres. Nato pridete v ječo. Končno pa — sreča vam bo mila in vse bo spet dobro — končno boste obešeni.

Jaz sem bil v solzah. Že to je dovolj težko, da bom moral v kongres, ampak biti obešen, to pa je vendar malo prežalostno. Ženska je bila presenečena nad mojo žalostjo.

— Mladi mož,*) — je dejala, — kvišku glavo! Prav ničesar ni, da bi se morali žalostiti. Poslušajte! Živel boste v New Hampshire. V vaši sili in potrebi se vas bo usmilila Brownova rodbina. Ti ljudje bodo vaši dobrotniki. Ko se boste odebili na njihovi dobroti, jim boste želeli to na kak način povrniti, in tako boste lepe noči šli v njihovo hišo ter boste vso rodbino s sekuro pobili in razmesarili. Nato boste še opletili trupla svojih dobrotnikov, nakar boste razsejali svoj priropani denar med potepuhi in vlačugami v Bostonu. Nato boste aretirani, sojeni in obsojeni v smrt na vešalih. In takrat napoči vaš srečni dan. Vi se boste izpreobrnili, in sicer v trenutku, ko boste izprevideli, da je zadnje upanje za pomilostitev splavalo po vodi. In potem! Da, potem bodo prihajale najčistejše in najlepše device dnevno v vašo celico, kjer bodo prepevale himne. To bo dokaz, da je umor nekaj, kar je vredno spoštovanja. Nato boste napisali ganljivo pismo, v katerem boste odpustili vsej Brownovi rodbini, ki ste jo s sekuro pobili. To bo razvnelo publiko. Zatem vas bodo odvedli k vešalim, in sicer boste korakali na čelu veličastne procesije, obstoječe iz duhovnikov, uradnikov, meščanov in mladih devic, ki bodo korakale paroma, noseč v rokah šopke cvetja in rož. Stopili boste na oder, in dočim bo stalo vse občinstvo okoli vas razoglavo, zavedajoč se svečanosti trenutka, boste vi lepo prebrali svoj mali govor, ki vam ga bo spisal duhovnik za to priliko. In nato — sredi impresivne, grobne tišine vas bodo potegnili kvišku in zagurali se boste v — paradiž, moj sin. V množici ne bo niti enega suhega očesa. Vi boste junak! Zatem vam bo sledila velika procesija ljudi k vašemu grobu, kjer bodo točili solze nad vašimi zemskimi ostanki, dočim bodo mladenke spet pele himne in obšipale s cvetjem vaš grob. In — nato boste proglašeni blaženim. Pomislite na to, moj sin — vi, ta mesec še nepridiprav, morilec, ropar mrtvecev, vagabund med tatovi in potepuhi bostonskega džungla, drugi mesec pa že ljubljeneč čistih in nedolžnih hčera dežele! Tekom enega meseca: krvoločni satan, in obžokovan mučeniški svetnik! Bedak! Tako plemenita bodočnost se vam obeta, vi pa se še cmerite in solzite!

— Ne, madame, — sem odgovoril, — delate mi krivico, prav zares. Jaz sem popolnoma zadovoljen. Dozdaj, sicer nisem vedel, da je bil moj praded obešen, toda za to zdaj ne gre. On sam je najbrž zdaj že prenehal godrnjati radi tega, jaz pa se tudi ne pritožujem. Priznavam, madame, da sem v pogledu urejevanja časopisa in predavanja res kriv, toda vsi ostali

*) V tem odstavku pripoveduje vedeževalka zgodovino Pike-Brown slučajja, zločina, ki se je odigral v New Hampshire, kjer je neki gotovi Pike umoril s sekuro vso Brownovo rodbino, ki mu je izkazovala same dobrote. Pike je bil obsojen v smrt na vešalih, in ko je bil v ječi, so hoteli nekateri, med njimi zlasti ženske "boljših slojev", narediti iz morilca nekakega junaka in mučenika. Ena teh dam mu je poslala v celico belo kamelijo s prošnjo, naj si jo zatakne v gumbnico, kadar bo šel na morišče. — Briljantni satirik Mark Twain je v tej in drugih satirah, ki bodo sledile na tem mestu, osmešil to "boljšo družbo" in prismuknjeno ženstvo, ki išče vsepovsod samo novih "trills". — Iz vsega dela je razvidno, da je ta veliki ameriški satirik in humorist do dna duše poznal mentaliteto svojega ljudstva, nad katerim je vihlatel batino svoje žgoče satire. Splošna publika, iz katere se je Mark Twain pred petdesetimi leti norčeval, pa je ostala danes prav taka, kakor je bila takrat. Evo slučajev: bandit in morilec Chapman, zločinska dvojica Snyder-Gray, newyorški policist Graham, morilec in "butlegar" Remus, — sami zločinski tipi, ki jih je publika oboževala in ki bi jih, če bi mogla, proglasila svetnikom!

zločini, ki ste mi jih naštel, so mi šli iz spomina. Samo nekaj me je vedno skrbelo. Zmerom sem čutil, da bom prejalislej obešen, in ta misel me je dokaj vznemirjala. Toda, če mi morete zagotoviti, da bom obešen v New Hampshire —

— Nobenega dvoma ni o tem!

— Bog vas blagoslovi, dobrotnica moja! — oprostite mi ta objem! — veliko težo ste odvzeli z mojih prsi. Obešen biti v New Hampshire, je sreča. Tamkaj zapusti obešenjak za sabo najboljšo ime, na onem svetu pa je sprejet v najodličnejšo newhampshtirsko družbo.

Nato sem se poslovil od vedeževalke. Toda, šalo na stran, ali je prav, da se proslavlja morilskega razbojnika na morišču? Je-li prav, da se izpremeni kazen za krvavo hudodelstvo v nagrado? Ali je to pravično?

POROČILA IZ SLOVENIJE

Piše Anton Vičič, Ljubljana.

Odkritje nagrobnika sodrugu županu Periču.

(Nadaljevanje.)

Dr. Perič se je lotil županskih poslov z vso mladeniško energijo in dvetretjinska večina, ki je stala za njim, mu je bila v poročstvo, da se bo v občinskem gospodarstvu mesta Ljubljane končno res uresničil program Zveze delovnega ljudstva in da bodo dobili v županu dr. Periču vsi ljubljanski zatirani sloji svojo zaslobo. Kot župan je bil dr. Perič skrajno vesten in natančen mož. Zahteval je kot tak od vseh enako izvrševanje dolžnosti, od vseh mestnih uradnikov in uslužbencev. Posebno pa je bil naklonjen mestnemu delavstvu, za katero se je vedno odločno zavzemal in potegoval, vsled česar mu bo ostal med ljudstvom tudi trajen hvaležen spomin.

Pokojni dr. Perič je bil delaven na vseh poljih mestnega političnega in gospodarskega življenja in dosegel je lepe uspehe. Pospešil je mestno gradbeno akcijo in za časa njegovega županovanja je dobila Ljubljana prve mestne stanovanjske hiše na Prulah in za Bežigradom, približno 220 stanovanj. Dalje je ustanovil in organiziral mestno poklicno gasilstvo, kar znači velik socialen napredek za mesto Ljubljano. Uvidevši veliko potrebo, je ustanovil pri mestnem magistratu poseben socialno-politični oddelek. Tudi obnova, povečanje in razširjenje mestne ubožnice je v veliki meri njegovo delo. Prav očetovsko je sodrug Perič kot mestni župan skrbel za preskrbo mestnih ubožcev; dal je očistiti njihova zanemarjena stanovanja ter je poskrbel za to, da so dobivali ti reveži primerno in zdravo hrano in obleko. Dve desetletji pred njegovim županovanjem se za te uboge reveže nihče ni zmenil ali zanje poskrbel. Perič je poskrbel tudi za mestni promet; za časa njegovega županovanja se je izvršilo prvo moderno tlakovanje v Ljubljani, in sicer na Aleksandrovi cesti. Po njegovem vzgledu je izvršilo sedanje gerentstvo tlakovanje Miklošičeve ceste. Sodrug Perič ni prirejal kot mestni župan nobenih pompoznihih slavnosti, kakor je bila navada vseh njegovih liberalnih prednikov. Bil je previden in štedljiv mož, ki ni iskal publega sijaja in časti; največje zadovolženje mu je bila zavest, da je deloval po svoji moči za razvoj, blagor in napredek delavstva in mesta Ljubljane, kakor sploh celokupnega meščanstva.

Kot županu, ki je prišel iz delavskih vrst, so takratni oblastniki, posebno demokratični oblastni eks-

ponenti, delali dr. Periču pri njegovem težavnem delu za procvit mesta same neprilike in težave. Zgodilo se je tudi, da se celo sklepi občinskega sveta niso potrdili od strani velikega župana. Nasprotno pa se je ugodilo vsem neutemeljenim pritožbam z demokratične strani ter na ta način naravnost sabotiralo občinski svet pod dr. Peričevim županovanjem, in to brez ozira na razvoj in procvit mesta Ljubljane. Pri tem naj omenim le službeno pragmatiko za mestno uradništvo in delavstvo. Zveza delovnega ljudstva pod županom dr. Peričem je hotela preskrbeti tudi mestnemu delavstvu primerno in stalno existenco ter pokojnino. Toda fanatični demokratje so takrat to človekoljubno in socialno delo preprečili, ker jim ni šlo v glavo, da je delavec enakopraven činitelj z ostalimi stanoviti v človeški družbi. Tudi od strani Mestne branilnice ljubljanske so se delale tej izvedbi župana dr. Periča razne zapreke in ovire. Dovoljevali se niso razni potrebni krediti, zavlačevala se je potrditev občinskih sklepov ter pridrževala izvršitev tedanjemu demokratiškemu gerentstvu. Na podobne težkoče in ovire je naletel pokojni dr. Perič tudi v mestnem šolskem svetu. Tudi tam so ustvarjali težkoče in so moža tako ovirali, da se mestni šolski svet ni mogel konstituirati v taki sestavi, ki bi odgovarjal mišljenju večine takratnega občinskega sveta. Delalo se je takrat tudi za razširjenje mestne elektrarne, odnosno zgradbe električne centrale na Savi. Pod njegovim vodstvom se je sestavil in odobril tudi poseben pravilnik glede oskrbe in uprave mestnih zavodov za onemogle, in poseben pravilnik za podeljevanje podpor, ki je bil delo socialno-političnega odseka. Mnogo zaslug si je stekel pokojnik tudi za zavetišče mestnih delavcev in drugih socialnih preuredb.

Med obsežnimi deli dr. Periča za Ljubljano, naj omenim tudi popravo cest, preureditev prostorov na ljubljanskem gradu za stanovanja, nakup zemljišča za mestni pogrebni zavod in uvedbo podpor za brezposelne.

Pokojni se je tudi z vso vnemo zavzel za ustanovitve Zveze avtonomnih mest ter je posetil v spremstvu takratnega podžupana dr. Stanovnika zagrebskega župana Dobro Mitroviča. — Dr. Perič se je tudi mnogo potrudil za ureditev ljubljanskega trga in je delal tudi na to, da se odkupi od dunajske družbe ljubljanska poulična železnica (ki dela danes sramoto mestu Ljubljani, ki je res moderno in lepo mesto! O. poroč.). Pa tudi pri tem je naletel mož na razne strankarske težkoče. Izvedel je dalje tudi službeno pragmatiko uslužbencev mestnega dohodarskega urada. V letu 1922 se je dovršilo pod njegovim županovanjem razširjenje mestnega vodovoda in pa zgradba mestnega kopališča ob Ljubljani. Ko sta bila dr. Perič in podžupan dr. Stanovnik v Beogradu, sta dosegla izplačilo kaldermine, s katero je takrat demokratiško gerentstvo tlakovalo Miklošičevo cesto (ki je ena najlepših v Ljubljani), podržavljenje ljubljanskega dekliškega liceja in regulacijo državne podpore za Ljubljano. Bila sta tudi pri ministru dr. Periču, pri katedem sta intervenirala radi stavbne akcije v Ljubljani in se je župan dr. Perič posebno zavzemal za to, da zgradi država za svoje državne urade svoja lastna poslopja ter s tem odpomore takratni težki stanovanjski krizi in bedi v Ljubljani. Tudi sta se potegovala, da bi se dovolilo mestni občini ljubljanski za napravo raznih socialnih naprav posojilo bodisi tu, ali pa v inozemstvu.

Kot prvi ljudski župan je dr. Perič, kakor že poudarjano, naletel na velike težave in ovire od strani

liberalne gospode in beograjskega režima, toda ni mu bila tudi prihranjena bridkost, da je videl krhati se Zvezo delovnega ljudstva, za katero je imel toliko zaslug. Bil je on, ki je največ pripomogel, da se je dne 26. oktobra 1922 v srebrni dvorani Uniona ustanovila delavska skupnost med Krščansko delavsko zvezo, Neodvisno delavsko stranko ter Socialno demokratsko stranko, na podlagi pozitivnega delovnega programa, ki se je takrat sestavil. (Takrat je bil ta kompromis potreben med Kršč. del. stranko. Neodvisno del. stranko (takozvanimi komunisti) ter Socialistično stranko za uspešno delo proti močnim nasprotnikom orjunašem, demokratom in drugim. (Toliko v lažje razumevanje tega kompromisa). Zato ga je hudo bolelo, ko so pozneje odpadli od Zveze delovnega ljudstva komunisti, od katerih tega ni pričakoval in je računal na njihovo složno delovanje v procvit Ljubljane. Svoj pogum pa je najsijajnejše dokazal dne 14. junija 1924, ko je bil pod orjunaško strahovlado razpuščen ljubljanski občinski svet in je pokojni na protestnem zborovanju brez strahu ožigosal to protiljudsko dejanje.

Z Ljudevitom Peričem ni preminil samo velik prijatelj delovnega ljudstva in mesta Ljubljane, neumoren delavec, socialist, pravičen in vester mož, nesebičen do skrajnosti, temveč tudi nedosegljiv značaj po svoji ljubeznivosti, dobroti in plemenitosti. Zda, ko se odkriva na njegovi gomili nagrobni spomenik, se mi je zdelo, ko se nahajam ob njegovem grobu, primerno, da se potrudim ter zberem najvažnejše podatke iz življenja tega moža že zato, ker je bil tudi med našimi rojaki in sodrugi v Ameriki osebno znan, in ker sem jaz pred svojim odhodom v Ameriko pred dolgi leti v stranki z njim skupno sodeloval. Zato se mi je zdelo potrebno napisati te vrstice z željo, da tudi ameriški Slovenci natančneje spoznajo tega plemenitega moža, ki je žrtvoval vse svoje sile za olajšanje gorja delovnega ljudstva.

Slava mu!

(Dalje prihodnjič.)

Koliko ste v vaši naselbini že storili v tej kampanji?

Če ima vaša naselbina socialistični klub? Ali ste ga v tej kampanji povečali? Če ga nima, ali ga bo ustanovila? Ste že kaj storili za prireditev kampanjskega shoda? Je "Proletarec" pri vas razširjen?

Vse to in mnogo drugih vprašanj je na mestu, in če delavci hočejo, bodo odgovori na vse povoljni. Agitacija delavcev za delavsko stranko je samo njihova stvar, je delo, ki ga ne bo storil nihče, ako ga ne bodo sami.

Papagaj pravi

Proletarca mi ni treba več pošiljati, ker ga nimam časa čitati. Pustil bom polagoma tudi druge liste. Imam avtomobil in radio.

Brisbane in postreški v pullman vozovih

Arthur Brisbane, zmožen in sijajno plačan časnikar Hearstovega časopisja, ki je izrazito kapitalistično in protidelavsko, piše o borbi zamorskih porterjev v Pullman vozovih, ki zahtevajo pošteno plačo in odpravo napitnine, sledeče:

"Ideja za večjo plačo je dobra, če jo bodo mogli izvojevati. Odprava napitnine pa bi bila nespametna in bi škodovala službi. Zda je vsak porter takorekoč "sam zase v biznesu". In to pomeni, da se ta biznes dobro opravlja, ker se ga opravlja s srcem."

K temu pristavlja "Milwaukee Leader" sledeče:

"Ali dobiha tudi Arthur (Brisbane) za svoje uredniško delo napitnino, ali prejema stalno plačo brez napitnine? Ali mu je nemogoče napisati s srcem nekaj odstavkov, če ni nikogar, ki bi mu zato podaril kvoder ali pol dolarja?"

Če on opravi lahko dobro in vestno svoje delo brez napitnine, ali ne bi mogel opraviti istotako vestno svojega dela porter?"

To je precej hud poper tudi za žurnalista, kakršen je Brisbane, ki mu priznavamo njegovo široko duševno obzorje in njegove časnikarske zmožnosti, le škoda, da jih je udinjal časopisju, kakršno je Hearstovo, ki je poznano, da je brez načel. Toda, naravno, proletarska novina mu ne bi mogla plačati stotisoč dolarjev letne plače, kakor mu jo plača omenjeni novinarski baron ... Hic Rhodus, hic salta ...

Amerikaniziranje Evrope

Henry van Loon, znani ameriški pisatelj, ki se je nahajal nekaj časa na oddihu v Evropi, se je pred kratkim vrnil od tam ter objavil v ameriškem časopisju svoje vtise. Med drugim pravi:

"Evropa je mnenja, da je našla Amerika kamen modrosti. Evropa zavida Ameriki avtomobile, kopalnice in druge udobnosti. Evropejci čitajo najrajši o Fordu, Edisonu in Rockefellerju ter so prepričani, da Amerikancem sploh ni treba delati, temveč samo uživati življenje. O ameriških pisateljih vedo zelo malo ali nič, toda imajo pa velik respekt pred Morgani in Vanderbilti. V Evropi so pričeli kopirati naše najslabše naprave, vso neokusno in odbijajočo stupidnost naše železne civilizacije."

Surovo postopanje z delavci v New Yorku

Dne 4. julija je bilo v New Yorku aretiranih osmero članov Vseameriške protiimperialistične lige, ker so govorili na Wal Streetu pred množico ljudi za svobodo malih narodov pred ameriškim imperializmom. Sodišče jih je pridržalo v ječi radi "nedostojnega vedenja".

Trije izmed njih so bili obsojeni vsak na 25 dolarjev globe ali pet dni zapora, ostalim petim pa je določil sodnik po 10 dolarjev globe ali po dva dni zapora.

Omenjena demonstracija se je vršila mirno in v lepem redu, dokler ni intervenirala policija, ki je pričela trgati letake iz rok navzočih, suvati občinstvo in pretepati govornike.

TRIDESETLETNICA J. S. K. J.

Jugoslovanska Katoliška Jednota, ki je bila ustanovljena l. 1898, torej pred tridesetimi leti, bo otvorila svojo 13. konvencijo dne 30. julija na Elyju, Minn. Udeležijo se je okrog 200 delegatov in glavnih odborov. Glasom sklepa prejšnje konvencije bi se morala ta vršiti v Indianapolisu, pred dobrim letom pa se je začela agitacija za premestitev konvenčnega sedeža v Ely, ker je bila JSKJ. ustanovljena na Elyju in je umestno, da se slavnostno obhajanje njene tridesetletnice vrši v kraju njenega postanka. Članstvo se je za premestitev izreklo z veliko večino.

JSKJ. je druga najstarejša slovenska podporna organizacija. Nastala je kot rezultat sporov radi asesmentov ter mandatov na puebski konvenciji KSKJ. l. 1898. Kmalu zatem sta dve društvi v Elyju obdržala poseben sestanek, kjer se je mnogo kritiziralo vodstvo ter delegacijo KSKJ., in posledica je bila nova slovenska jednota. Kot prva, je tudi ta zapisala katoličanstvo na svoj prapor, in da se ni v nji ohranilo kakor se je v KSKJ., je zasluga gotovih odbornikov, članov ki so odstopili od KSKJ., in pa "Glasa Naroda", ki je bil njeno glasilo od začetka pa do konca l. 1924, ko je JSKJ. ustanovila svoje glasilo, katero izhaja pod imenom "Nova Doba". Urejuje ga A. J. Terbovec.

Prva leta je imela tedaj še mala JSKJ. težke čase, ker ni bilo sredstev, smrtnih slučajev med svojimi člani pa je bilo razmeroma mnogo; mesečni asesment je znašal od 3 do pet dolarjev na člana. Društvo sv. Cirila in Metoda JSKJ. na Elyju, ki ima št. 1, je eno najstarejših slovenskih društev v Ameriki. Obstoja že 39 let. Bilo je več let samostojno, potem se je pridružilo KSKJ., po puebski konvenciji slednje l. 1898 pa je vsled omenjenega spora odstopilo in iz njega je vzklikla JSKJ., katera šteje danes blizu 13,000 članov. V mladinskem oddelku jih ima nad 7,000. Njena imovina je dne 30. junija t. l. znašala \$1,021,791.81. Njena solventnost znaša glasom računskega poročila za prošlo leto 103%.

Mnogo let je bil njen vodilni krmar George L. Brožič, ki je imel v Frank Sakserju ter njegovem listu veliko pomoč. Brožič je bil dolgo njen tajnik, potem pa blagajnik. Sedanji tajnik je Joseph Pishler. Njen glavni urad je ves čas na Elyju, njeno glasilo pa izhaja v Clevelandu.

Kakor društva KSKJ., tako imajo tudi društva JSKJ. večinoma imena svetnikov, posebno starejša, kajti takomenovana narodna društva, v katerih je prevladoval liberalnejši duh, so se začela v nji ustanovljati pred dobrim desetletjem. V verskem oziru ni bila ekstremna kot je KSKJ., in ker se ji je pridružilo mnogo članov KSKJ., kateri so prišli v nji v navskrižje največ radi spovedne "dolžnosti", so v JSKJ. vplivali, da je bil duhovni vodja odpravljen in da se verske dolžnosti niso več navajale v pravilih. Dolgo let pa je bila JSKJ. res katoliška organizacija. Mnogo njenih društev se po duhu niti danes ne razlikuje od društev KSKJ.

Konvencija na Elyju ima pred seboj problem bolniškega zavarovanja, kakor ga imajo vse druge. Dosedaj ga je še najbolj rešila SNPJ., toda ne na konvenciji, ampak z iniciativnimi predlogi, za katere se je članstvo izreklo pri splošnem glasovanju. Veliko se je pred konvencijo JSKJ. razpravljalo glede imena "Katoliška". Ker JSKJ. naglašja, da je versko in politično nepristranska, in se v njenem glasilu ne sme agitirati ne za ne proti veri, smatra naprednejši del član-

stva, da je uradno tituliranje "Katoliška" vsled tega nepotrebno. Na drugi strani pa so se z vsem ognjem oglašali pristaši črke "K" in dokazovali, da je jednota pod tem imenom lepo napredovala in bo tudi v bodoče. V dopisih so bili slednji v veliki večini in če bo razmerje na konvenciji isto, bo beseda "Katoliška" v njenem imenu ostala.

Njene konvencije imajo razmeroma veliko delegatov, kajti vsako društvo, ki ima od 25 do 100 članov, je upravičeno do deležata, društva pa, ki imajo nad sto članov, imajo pravico do dveh delegatov. Manjša se v dosego potrebnega števila lahko združijo. Dnevnic, vožnjo in spalne vozove na železnicah plača članom konvencije jednota.

Glavni odbor, ki šteje 14 članov, se snide enkrat na leto, nadzorni odbor pa pregleduje knjige vsakega pol leta.

V združitveni propagandi, ki je bila na višku pred leti, se je JSKJ. sicer izjavila za združenje, ni pa šla toliko daleč, da bi stopila v resna pogajanja s SNPJ. in SDPZ., kateri sta delovali za združitve. Mesto tega je JSKJ. sprejela stališče, da se je pripravljena združiti z vsako organizacijo na podlagi svojih pravil in načel. Ta izjava je v resnici značila odklonitev sodelovanja pri delu za združitve. Na prejšnji kakor tudi med delegati sedanje konvencije pa vprašanje združenja nima zanimanja. Ako se pojavi predlog za združenje, bo gotovo odklonjen, kakor je bil na prošli konvenciji SSPZ.

Kot druge, polaga tudi JSKJ. veliko važnost agitaciji za pridobivanje mladine. Ustanavlja, kjer more, angleško poslujoča društva, in njeno glasilo prinaša dopise ter agitacijsko, sportno in povestno gradivo tudi v angleščini.

V prošlih petih letih je JSKJ. narasla za okrog tri tisoč članov in nad dva tisoč v mladinskem oddelku.

Dasi beležijo napredek v članstvu in v posmrtninskih skladih vse slovenske podporne organizacije, imajo težkoče v drugih zavarovalninskih oddelkih, kot v bolniškem, odškodninskem itd. Vse se morajo od časa do časa zatekati k izrednim asesmentom, in ker to ni nobena rešitev, je začela prodirati tendenca, da se podpore omeji. V marsičem so že omejene. JSKJ. npr. je svoječasno plačevala \$300 posmrtnine za soprogi članov, tudi če niso bile članice. Penzijski sistem, ki so ga ene uvedle v obliki trajne bolniške podpore, se je izkazal za pretežno finančno breme in ga odpravljajo.

O poteku konvencije JSKJ. ter njenih sklepov bomo poročali, kakor tudi o prireditvah tekom konvencije — X.X.

Resnica o Chicagu dognana

Berlinski "Tageblatt" je poslal v Chicago poročevalca, da tekom svojih opazovanj izprevidi, če je "sred-njezapadna metropola" res tako roparsko, nezakonito mesto, kot se ga je razglasilo v časopisju. Z njim je prišel tudi poročevalec nekega dunajskega lista. Dognala sta, da je človek v Chicagu varen, da roparjev nista opazila in da nista slišala nikakega streljanja. Z drugimi besedami, poročevalca pravita, da se Chicagu dela krivica na ugledu, ker je varno, vzorno mesto in v hudobijah ni slabše od drugih.

Prišla sta do čudnega zaključka, kajti že statistika, kakor je potvorjena v prilog sodnim ter policijskim organom, bi ju lahko uverila, da v Chicagu ni prav varno, pa bilo na ulici, v stanovanju doma ali pa v "javnih" lokalih.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

ZA PORAZ KRIVICE JE TREBA NAJPRVO PREMAGATI LJUDSKO NEVEDNOST.

SAN FRANCISCO, CALIF. — V naši naselbini teče življenje "po starem". Hodimo k maši, drug čez drugega zabavljamo in včasih se tudi malo pokregamo. Vmes pa imamo kako zabavo in tudi kakšno drugo spremembo, da enoličnost ni tako popolna.

V Californiji, ki je toliko opevana dežela, je mnogo bede in nezadovoljstva. Enako je drugod. Po vsem svetu je razpasena mizerija, in človek vprašuje, kaj je vzrok in kaj je treba storiti, da se razmere spremenijo na bolje. Ker ni slep, vidi, da je vsega v izobilju, toda to izobilje je posest male izvoljene družbe. V njej je razkošje, ostali se bore za preživljanje in med milijoni vlada beda. Pa je vsega za vse dovolj. Za to krivično razmerje je kriva ignoranca.

Ko so bili naši davni predniki ogrnjeni še v kože ali se pokrivali z listjem, je vladala večja enakopravnost kakor dandanes. Ko pa se je človek enkrat "civiliziral", je jačji podjarmil druge ter si jih vzel za sužnje. Vzel je zemljo, posest splošnosti, ter jo proglasil za svojo lastnino, oni, katerim jo je vzel, pa so postali njegovi podložniki in so jo morali obdelovati njemu v prid. Če so godrnjali, jih je mučil, če so se uprli, jih je pobil. Svoja bogastva je varoval z brutalno silo. Tisti dobi pravimo barbarska, srednjeveška, in fevdalna doba. Danes pa je človek že veliko bolj "civiliziran"; vsaj tako se ponaša v knjigah, šoli in v listih. Toda, ali je res? Je in ni. Temelj krivice je ostal, kajti družba je še vedno zgrajena na pravilu svetosti privatne lastnine. Kapitalist poseduje sredstva; njegov cilj je profit. Temu namenu je delavstvo podložno in vsled njega živi sto in stotisoče ljudi vzlic ogromnim bogastvom v pomankanju. Kriva je ignoranca množic, kakor je bila v preteklosti. Svet je res napredoval, tehnika je ustvarila čudesa, ali sistem gospodarja in hlapca je ostal in dokler ne bo odpravljen, ostanejo življenske razmere onih ki delajo nespremenjene.

Tudi kapitalistični listi pripovedujejo, da so za odpravo pomankanja, za dobre plače delavcem, za izboljšanje uboštva itd. Delavci čitajo in verjamejo. Toda dokler bo vladal sistem, ki sloni na profitu in vsled tega na izkoriščanju onih ki producirajo, bodo krivice ostale. Kapitalisti prav dobro vedo, da delavci ne morejo imeti prosperitete o kakršni jim govore na volilnih shodih in v listih, dokler bodo oni lastovali premogovnike, jeklarne, rudnike in prometna ter produktivna sredstva sploh. In ker hočejo svoja premoženja ohraniti in jih še bolj povečati, vedo, da je nevednost mase za ohranitev kapitalističnega sistema najboljše garancija. Podredili so šolstvo kapitalizmu, cerkve mu služijo in časopisje je njihova posest. Mladino zastruplja v šolah in izven nje, s svojo zavajalno propagando jo hujska s patriotizmom, v kakršnega veruje kapitalizem.

Največji sovražnik ljudstva je torej nevednost. Ko hitro se pojavi kako gibanje, katerega cilj je ljudstvo osvoboditi iz objema ignorance in zavajalcev, postanejo gospodarji takoj pozorni. S svojimi agenti, biriči,

sodniki in fizično silo se vržejo na pokret, da ga za-
duše. Tisoče špijonov in provokatorjev jim služi, in
ti so sposobni pridobiti tisoče in tisoče enakih, ki
delajo proti sebi brezplačno. V svoji duševni revščini
mislijo, da delajo dobro, ker ne morejo zapopasti, da
jih rabi sistem profita za svoje orodje edino v svoj
prid.

Tudi zavedni delavci veliko greše, da ne prihaja
luč spoznanja hitreje med ljudstvo. Služabniki gos-
podarjev govore prilizujoče in se ljudem laskajo, mar-
sikak delavski agitator pa je oster v besedah, neuke
ljudi zmerja in tako jih še bolj odbija od sebe namesto
da bi jih pridobil. Agitator in delavski učitelj ter go-
vornik se mora zavedati, da ima pred seboj ljudi ka-
tere je treba prepričevati o napačnosti njihovih mnenj.
Mora jih uveriti, da ni res da bi morali biti eni revni
in eni bogati, in da ni res, da mora biti eden gospodar
in drugi pa hlapci. Če jim to dokazuješ vztrajno in
vljudno, jih boš polagoma pripravil, da začno misliti.
Samo misleče ljudstvo bo sposobno za samovlado in
bo znalo zgraditi ekonomsko uredbo, ki bo bazirala na
produkciji za potrebo vseh ljudi. In do take uredbe
imajo vsi, ki delajo, vso pravico. Odrekajo jim jo sa-
mo paraziti, ki posedujejo bogastva v sedanji uredbi.
S porazom ignorance med ljudstvom bo odpravljen
tudi kapitalizem.

"Old Side Kicker".

IZLET DRUŠTVA "PIONEER" S. N. P. J. V NEDELJO 29. JULIJA.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 29. julija bo dan
angleško poslujočega društva "Pioneer" št. 559 SNPJ.,
katero priredi svoj letni piknik v Steržinarjevem vrtu
v Willow Springsu. Na programu so razne tekme
za otroke različnih starosti, baseball, tekme za od-
raščene itd. Plesišče zgrade člani društva edino za
to priliko. Nagrade so take, kakršnih še ni pripravilo
nobeno društvo v Chicagu, in predstavljajo veliko
vrednost. Npr., "dinner set" (oprava za jedilno sobo),
namizna oprema (dinner set), dva seta krogelj za ba-
linanje, štirje cekini, tri "ferns" rože, tisoč daril za
otroke itd. Vstopnina v predprodaji je 25c, pri vstopu
35c. Otroci so vstopnine prosti. Piknik se prične že
ob 10. dopoldne. — Pioneer.

ALI KAJ STORITE V TEJ KAMPANJI ZA DELAJSKO STVAR?

MILWAUKEE, WIS. — Še dobre štiri mesece je
do volitev, ki bodo odločile, kdo bo bodoči predsed-
nik in kdo bodo guvernerji, senatorji, kongresniki itd.
Pokazale bodo še nekaj več: namreč, pokazale bodo,
v koliko se je ameriško ljudstvo že izpametovalo.

V vsaki volilni agitaciji pripovedujejo politikaši
republikanske in demokratske stranke, da prosperite-
ta zavisi edino od njihove zmage. Republikanci že leta
in leta obljubujejo v slučaju svoje zmage "full dinner
pail" in ker so zmagali že velikokrat in imajo vladno
v svojih rokah tudi sedaj, bi delavci morali pač več
vedeti o "polnem pelu" ali "boketu" kakor vedo. Več
milijonov brezposelnih, velike stavke, zniževanje plač,
provociranje premogarjev itd. so razglašeni dokazi
o republikanski "prosperiteti". Če bi imeli vladne
vajeti demokratje namesto republikancev, bi "prospe-
riteta" ne bila nič drugačna kakor je danes. Obe stran-

ki sta namreč eno, obe sta financirani od kapitalistov, kandidate jima določijo kapitalisti, volilno kampanjo jim vodijo kapitalisti — delavci pa so še toliko nerazsodni, da ne zapadajo blufarske politike kapitalističnih strank.

Delavec, ki se zaveda da je delavec in ki zna misliti zase, ne bo glasoval za republikance, ne za demokrate, pač pa v celoti za socialistično listo. Število glasov, ki jih dobi socialistična stranka, bo pokazalo, v koliko v tej deželi napreduje zdrava, konstruktivna delavska misel.

Ako dobimo recimo dva milijona glasov, bo to napredek, ki bo razveselil vsakega socialista po svetu. Dva milijona glasov za socialistični program je v taki deželi malo in ker to vemo, moramo imeti v vidiku tudi resnico, da moramo agitirati in agitirati, da pridobimo večino delavstva za socializem. Socialistična agitacija pa ni lov za glasovi, pač pa šola, v kateri se industrialne delavce in farmarje uči spoznavati hibe sedanje uredbe in pota, ki vodijo v socializem.

Joseph Ule.

ELY IN KONVENCIJA K. S. K. J.

ELY, MINN. — O našem mestu se v slovenskih listih že dolgo ni toliko pisalo kakor poslednje tedne, ko so se vršile priprave za konvencijo JSKJ., katera se prične 30. julija. Vsled razstave oljnatih slik, katero priredi ob tej priliki H. G. Perušek, in vsled koncerta, ki ga priredi Tone Šubelj, se naše mesto oglašja in razglasa — kajti take priredbe, kakor tudi konvencije, so pri nas redkost, oziroma jih še ni bilo. Konvencije smo že imeli, toda majhne, ni pa imel tu koncerta še noben priznan slovenski operni pevec, niti ni imel tu razstave noben priznan slovenski slikar.

Kar se tiče nas — to je naselbine, bo sprejela delegacijo dostojno in jo bo skušala zabaviti na razne načine. Počutila se bo med nami doma. Naša fara oziroma njen župnik ter njegovi možje se tudi že dolgo pripravljajo, da store za črko "K" kolikor veliko mogoče. Zaključili so že v začetku, da bi bilo veliko pridobljenega če se bi začela konvencija z mašo, ker pa JSKJ. glasom pravil ni več verska organizacija, so delegati povabljeni k maši neuradno, če hočemo to stvar tako razumeti, kajti povabilo je prišlo od strani članov pripravljalnega odbora.

S svojimi ustanovami se ne bomo mogli postaviti, ker jih nimamo. Jugoslovanski narodni dom je majhno poslopje, v katerem se taka konvencija ne bi mogla vršiti. Zborovala bo v drugem poslopiju. Pevskih zborov, dramatičnih klubov in podobnih organizacij nimamo, dasi smo sempatam že imeli dramske predstave.

Delegatov pride okrog 200, par sto pa pričakujemo tudi gostov, kajti teh dobimo vsako leto več, ker prihajajo sem na počitnice, letos pa jih bo prišlo mnogo z delegati. Za mali Ely bo tolikšno število slovenskih posetnikov res nekaj novega in velikega.

Poročevalec.

NAŠI OBRTNIKI V CHICAGU.

CHICAGO, ILL. — Vedno več naših rojakov skuša upotrebiti svoje sposobnosti v lastnih podvzetjih. Pred tedni je otvoril v Chicagu tapetniško delavnico rojak Frank Vichich, ki je izvežban tapetnik in veščak v tem poslu. Delavnico ima na 1842 W. 22nd St. Ako imate naslonjače, sofe in drugo pohištvo te vrste, ki rabi popravila, pokličite omenjenega po telefonu, ali pa mu stvar osebno sporočite. Njegovo telefonsko številko dobite v oglasu v tem listu.

V PETEK 27. JULIJA REDNA SEJA KLUBA ŠT. 1 J. S. Z.

CHICAGO, ILL. — Prošla seja kluba št. 1 JSZ. je odložila več stvari, o katerih se bo nadaljevalo z razpravo na redni seji v petek 27. julija ob 8. zvečer v dvorani SNPJ. Podana bodo razna poročila in imeli bomo diskuzijo o agitaciji.

Apeliramo na vse člane in članice, da se sej kluba redno udeležujejo in da agitirajo za povečanje članstva. Privedite s seboj prijatelje in znance, da pristopijo v klub. — P. O.

KRITIKI IN "BUTLEGARJI".

BARBERTON, O. — V nedeljo 15. julija se je vršil tukaj piknik dramatičnega društva "Slovenija", ki je bil od nekaterih mnogo kritiziran, češ, da je to društvo popolnoma pod vodstvom butlegerjev. Toda če bi njih ne bilo, bi ne napravili prebitka. Nekateri člani mislijo, da zadostuje, ako so člani. Nočejo zapopasti, da potrebuje organizacija tudi gmotne vire, in ako "butlegerji" hočejo pomagati pri kulturnih ustanovah, mar jim naj samo raditega nasprotujemo? Če prideš na veselico ali piknik in potrošiš 50c, pomeni to le mal dohodek za društvo. Je torej dobro, da se dobe tudi taki, ki potrošijo več.

Imeli smo razne špase, kot je že naveda na piknikih. Dva člana sta nekomu zagrozila z izobčenjem, nekdo pa se je hvalil, koliko dobrega je že storil za narod v Barbertonu. Dejstva pa govore, da so njegova podvzeta za narod in take stvari bila vselej na šibkih nogah. — *Kritik*.

ŠE EN PIKNIK ZBORA "SAVA".

CHICAGO, ILL. — Zadnji piknik "Save", ki se je vršil 24. junija, je močil ves dan dež, in tako je bilo izvajanje programa onemogočeno. Prihodnji piknik našega pevskega zbora se vrši v nedeljo 26. avgusta in sicer istotako na Steržinarjevem vrtu v Willow Spring-su. Več bomo poročali pozneje. Ob tej priliki opozarjamo prijatelje in društva ter klube, da rezervirajo ta dan za poset piknika "Save". — P. O.

DNE 5. AVGUSTA V ELY, MINN.

Ali že veste kaj bo na Ely gorimenovanega dne? Anton Šubelj koncert!

Večkrat čitamo pesmi, jih pojemo, tudi slišimo druge, ki pojo lepe slovenske pesmi in dopadejo se nam, če tudi so pete daleč od umetnosti, toda ko slišimo peti narodno pesem iz umetniškega grla, se v nas vzbudi čut narodnega ponosa in hrepenenje po pravi umetnosti, brez vsake komercialne primesi.

Dne 5. avgusta bo slovenska in druga publika v Minnesoti, imela priliko slišati, umetno petje, katerega bo izvajal operni pevec g. Anton Šubelj, ki se nahaja v tej deželi.

Kritik o Šubljavih koncertih smo mnogo slišali in čitali, vsi oni, kateri so bili nepristranski in pošteni, so poročali pohvalno o vseh njegovih nastopih. Vendar pa je v listu nemogoče izraziti čustva, katera človek občuti, ko sliši pesem iz umetniškega grla. Zato je priporočljivo rojakom v Minnesoti, posebno po železnem okrožju, da izrabijo priliko katero se jim nudi in posetijo koncert na Ely 5. avgusta. Posebno Elyški rojaki naj ne zamude te prilike, ki je redka v tako mali naselbini.

Koncert g. Šublja se bo vršil v veliki Šolski dvorani, v kateri bo dovolj prostora in če jo napolnimo,

bo ponos za vso slovenko javnost v Minnesoti, ker s tem bomo pokazali, da znamo ceniti umetnike in njih delo.

Čitatelje opozarjamo, da prečitajo program koncerta, kateri je priobčen na drugem mestu v tem listu. — F. A. V.

VELIK PIKNIK ZBORA "LIRA" V CHICAGU.

CHICAGO, ILL. — Eden največjih piknikov v čikaški naselbini bo izlet, ki ga priredi pevski zbor "Lira" v nedeljo 12. avgusta na Vidmarjevem vrtu v Willow Springsu. Vstopnina bo samo 35c, kar je malo, kajti igral bo izboren Koludrov orkester, kar bo plesalce, ki žele dobro godbo, gotovo zadovoljilo. "Lira" bo ob enem poskrbela za prvovrstno postrežbo in ker je ta priredba namenjena vsem, vabi "Lira" vas vse, da pridete v nedeljo 12. avgusta v Willow Springs na Vidmarjev vrt. — *Liraš.*

PIKNIK PULLMANČANOV.

PULLMAN, ILL. — V nedeljo 5. avgusta priredi piknik klub št. 224 JSZ. v Wildwood Preserve, Sto sedemindvajseta cesta in S. Michigan Ave. Vabimo rojake v Chicagu, So. Chicagu in okolici, da nas posetijo. — A. P.

IZLETNA PRIREDBA WAUKEGANSKEGA KLUBA.

WAUKEGAN, ILL. — Vremenski bogovi nam letos pri piknikih delajo velike neprilike. Dne 4. julija je imela izlet družba Slovenskega narodnega doma, a vsled slabega vremena uspeh ni bil tolikšen kot bi bil drugače. Vseeno je bilo čistega prebitka okrog \$600, kar je Domu v precejšnjo pomoč.

Duhovi v naši dualni naselbini so se nekoliko pomirili, kar je pokazala tudi Domova seja dne 15. julija. Sklenila je, da se priredi za desetletnico S. N. D. veliko slavnost z bogatim programom. Več o tem pozneje.

Tudi naš klub št. 45 J. S. Z. priredi piknik, ki se vrši v nedeljo 29. julija ob reki Desplains poleg Belvedere St. Truck odpelje izred S. N. D. ob 10. zjutraj in ob 1. popoldne. Vožnja na obe strani je 25c. — Na obilno udeležbo vabimo vse tukajšnje in okoliške rojake ter rojakinje. Za različno zabavo ter dobro postrežbo bo preskrbljeno.

Anna Mahnič, tajnica kluba.

PIKNIK MILWAUŠKIH IN WESTALLIŠKIH DRUŠTEV S. N. P. J.

MILWAUKEE, WIS. — Milwaška in westalliška društva SNPJ. prirede v nedeljo 26. avgusta v Venc. Kozmuthovem parku skupen piknik, na katerem bomo imeli obširen zabavni ter vzgojni spored. Kdor bo imel na tem izletu srečo, dobi radio, vreden \$175, ali pa si bo izbral kak drug predmet iste vrednosti. Poleg zabavnih točk bodo na sporedu tudi govori, in za to priliko je povabljen Frank Zaitz, predsednik nadzornega odbora SNPJ., da govori na tem pikniku.

Plesalcem bo ustrezal dober orkester, postrežba bo prvovrstna in zabave dovolj ter različne za vse.

Poročevalec.

Joseph Radel ml. kandidira v wisconsinsko zbornico

Joseph Radel ml., član milwaškega kluba JSZ., dr. Badger 584 SNPJ. in član prošlega zbora JSZ., na katerem je imel referat o socialističnem delovanju med mladino, je bil od socialistične stranke petega okraja v mestu Milwaukee nominiran za kandidata v wisconsinsko zbornico (lower house of the Wisconsin Legislature).

Ker je sodrug Radel znan ne le med Slovenci, ampak tudi med drugimi, in ker stoji za njim socialistična organizacija, so dani vsi pogoji za njegovo izvolitev. Pri tem pa je treba takoj naglasiti, da bo izvoljen le, če bomo v kampanji aktivni kolikor največ mogoče. Društvo Badgers SNPJ. ga je že indorsiralo in je to sporočilo v angleškem delu "Prosvete". Slovenci tega okraja lahko veliko store v kampanji, in upamo, da bodo zanj glasovali ter agitirali vsi. Ako hočemo dobiti čimvečji ugled kot narod in pri tem še kot delavski narod, se moramo otresti malenkostnih sporov in iztrebiti moramo razne predsodke, ki so še vedno ugnjezeni med nami. Namesto da bi metali drug drugemu polena pod noge, namesto da bi iskali le napake na svojem bližnjem, bomo storili sebi dobro, če delujemo več za skupnost našega ljudstva in za delavsko stvar.

Slovenska naselbina v Milwaukee, naprej! — H.

Važna časnikarska ustanova ameriških socialistov

Skupina socialističnih novinarjev v New Yorku bo z dovoljenjem in kooperacijo Ameriške socialistične stranke otvorila v kratkem Delavski in socialistični mednarodni časnikarski biro, ki bo na uslugo s svojimi članki in vestmi socialističnemu časopisju vsega sveta, posebno pozornost pa bo posvetil socialističnim evropskim tednikom in dnevnikom.

Ta novinarska služba bo otvorjena, čim bodo gotovi tozadevni načrti. Takega biroja bi zelo potrebovali, o tem ni dvoma. Evropsko časopisje je odvisno za vse informacije o ameriškem političnem in industrijskem položaju od ameriškega kapitalističnega časopisja, ki pa seveda ne prikazuje stanja stvari v pravi luči. Ker pa vlada v Evropi veliko zanimanja in težnja za poznavanje resničnega položaja v Ameriki, zato je jasno, da bo ta socialistična in delavska časnikarska služba mnogo koristila.

Zadnji razvoji v Zdr. državah niso bili prav razumevani, ali vsaj ne dovolj razumljeni, tako n. pr. ameriški unijonizem, kapitalistični trusti in toliko opevana kapitalistična prosperiteta, katere je baje deležno vse delavstvo v Ameriki.

Evropski sodrugi so največkrat napačno poučeni o ameriškem socialističnem gibanju. Pravtako o ameriškem političnem in socialnem življenju. Ameriška socialistična informativna agencija bo prikazala razmere v luči resnice.

V sedanjih načrtih te časnikarske ustanove je, da se bo pošiljalo članke in važne vesti vsem socialističnim dnevnikom, tednikom in mesečnikom. Če bo nanesla potreba, se bodo pošiljala tudi kabeljska poročila, toda za enkrat se smatra, da bo zadostovalo, če se pošiljajo interpretacije vesti, ki prispejo potom kablja, brzojava in radia.

Bojujemo se za nekaj, kar naj pride, česar pa še ni. Torej ne moremo voditi boja tako, kakor da bi že bilo, kar še ni. Boj se mora voditi na takem polju, kakršno je.

Anton Šubelj

Bariton državne opere
v Ljubljani

KONCERT

v nedeljo 5. avgusta 1928
v Washington avditoriju
ELY, MINNESOTA.

**Vstopnina \$1.00 in 75c. Začetek ob
8:15 zvečer.**

PROGRAM:

I. DEL

- 1) Narodna: Kje je moj mili dom?
- 1) Parma: Poslednja noč,
- 3) Vilhar: Mornar,
- 4) Musorgski: Evening Prayer,
- 5) Lieurance: By the Water of Minnetonka
- 6) Leoni: Tally - Ho,
- 7) Musorgski: Kikiriki, iz opere "Boris Godunov".

ODMOR.

II. DEL

Slovenske narodne pesmi:

- 1) Zagorski zvonovi,
- 2) Dekle to mi povej,
- 3) Megla u jezeri,
- 4) Slepec,
- 5) Daj, daj srček nazaj,
- 6) Sv. Jožef in Marija,
- 7) Gozdič je že zelen,
- 8) Gor čez jezero,
- 9) V moravški fari . . .
- 10) En šuštar me je vprašu . . .

Tem potom najvljudnejše vabimo rojake in rojakinje iz Ely in bližnjih mest železnega okrožja, da posetijo ta koncert v obilnem številu. Vse pesmi za ta koncert so posebno izbrane, in prepričani bodite da ne bo nikomur žal ki ga bo posetil.

ODBOR.

Razstava Peruškovih slik na Elyju

H. G. Perušek, znani slovenski umetnik, bo razstavil v mestu Ely tekom konvencije JSKJ. nad 50 slik v oljnatih barvah. Razstava bo v avditoriju Community Center in bo trajala od 28. julija do 5. avgusta. Odprta bo ob delavnikih od 1. do 5. popoldne in od 7. do 9. zvečer, v nedeljo 28. julija ter 5. avgusta pa od 1. popoldne do 9. zvečer. Vstopnina bo prosta. Izmed slik, ki bodo razstavljene, omenjamo: Jezero ob Elyju; Slika umetnika; Jesenski dan v Minnesoti; Cvetlice; Pokrajina; Gorski vrhovi v New Mexici; Iz nekdanjih dni; Kansaški solnčni sij; Revščina; Coloradska vas; Zima v gozdu; Tržni dan v Chicagu; Risba Mr. Šublja; Breze; Moja slika; Mr. Lozar na Elyju; Iz Sodražice; Večer v Evelethu, Minn. Milwauško obrežje; Sinje jezero v Minnesoti; Slike prijatelja. Te in druge Peruškove slike zaslužijo, da si jih ogleda vsakdo v svoj prid, kajti nudile mu bodo užitek kakor malokaj.

Umetnik Perušek je čitateljem znan, kajti o njemu in njegovih uspehih kot slikarju so listi veliko pisali. Rojakom po železnem okrožju Minnesote se nudi prilika videti razstavo slik, kakor se jim ni še nobenkrat doslej in je upati, da se jo poslužijo vsi. Želeti je, da ostanejo slike, ki bodo razstavljene, v Minnesoti in da dobe častno mesto v domovih rojakov, v čitalnicah in dvoranah. Cene so jim nizke, da je tudi nepremožnim omogočeno vzeti sliko, ki bi na splošni razstavi med večjim narodom ali na razstavi slik raznih umetnikov stala veliko več. Upamo, da bo v tem pogledu elyška razstava Peruškovih slik uspešna kakor je bila v Clevelandu. — X.

PIKNIK

Kluba št. 45, J. S. Z.

WAUKEGAN, ILL.

v nedeljo 29. julija 1928

ob reki Desplaines,
poleg Belveder St.

Truki vozijo ob 10 dop. in ob
1 pop. od S. N. D. Vožnja za
obe strani 25c.

Vabimo rojake od tu in iz bližnjih naselbin da se udeleže tega piknika. Obilo zabave za vse ter najboljša postrežba. Vabi ODBOR.

Tretja konferenca Izobraževalne akcije za centralno Pennsylvanijo

Društvom in klubom v okrožju Johnstown, Pa., naznanjamo, da se bo vršila tretja konferenca Izobraževalne akcije v nedeljo 29. julija v naselbini Bon Air. Prične se ob 2. popoldne v društveni dvorani.

Vabljeni so vsa društva in klubi pripadajoči Izobraževalni akciji, da pošljejo zastopnike in ob enem je vabljen tudi članstvo.

Apeliramo tudi na tista društva, ki na prejšnjih dveh zborovanjih še niso bila zastopana, da izvolijo zastopnike ter o svoji pridružitvi obveste spodaj podpisanega tajnika.

Ta konferenca bo važna radi razprav o situaciji med delavstvom, o volilni kampanji, naših priredbah itd.

Posebno važno je, da se delavstvo uči spoznavati političen in gospodarski položaj dežele. Vodilna kampanja je v polnem zamahu. Molčečnost voditeljev starih strank o vseh važnih vprašanjih je znak, da se nameravata igrati z ljudsko lahkovernostjo kot običajno. O problemu brezposelnosti, vzrokih korupcije, civilnih svobodščinah, bojih proti delavstvu v stavkah in drugih takih stvareh se v republikanski ter demokratiški stranki ne bo govorilo, razen v kolikor se jima bo to zdelo potrebno za zavarovanje volilcev.

Naša dolžnost je poskrbeti, da se delavstvo zdravi iz svoje letargije in brezbrčnosti ter spozna, da je predmet nizkotnega izkoriščanja ter zavarovanja od strani velekapitala ter njegovih agentov.

Naša zborovanja so zborovanja mislečega delavstva, ki deluje po potih resnice in spoznanja za preureditev človeške družbe. Vaše mesto je med nami. Vaši interesi so naši interesi. Delajmo skupno!

Stephen Zabrie, 39 Pine St., Conemaugh, Pa., tajnik Izobraževalne akcije klubov in društev v centralni Pennsylvaniji.

KLUBOM J. S. Z.

Pravila naše zveze, sprejeta na njenem prošlem zboru, izšla.

Klube JSZ. obveščamo, da so nova pravila, katere je sprejel VII. redni zbor J.S.Z., sedaj gotova in jih začnemo razpošiljati. Klubi naj skrbno, da jih naroče zadostno število, tako da bo lahko dobil vsak član po en istis. Cena je 5c za iztis. Naročila pošljete tajništvu J.S.Z.

ZAPISNIK

osemnajste konference klubov in društev Izobraževalne akcije J.S.Z. za zapadno Pennsylvanijo, vršena se dne 24. junija 1928 v Lawrence, Pa.

Zborovanje je otvoril tajnik Victor Vodišek. Za predsednika izvoljen John Kvartich, Sygan, za zapisnikarja Paul Posega, Strabane. Navzočih je bilo okrog 50 zastopnikov klubov in društev.

Zapisnik prejšnje seje je prečital John Terčelj. Bil je soglasno sprejet.

Dopisi: Pismo iz upravnistva "Proletarca" se vzame na znanje, razpravo in sklepanje o sugestijah v njemu pa se preloži na točko razno.

Finančno poročilo tajnika ter o njegovem delu sprejeto na znanje.

Ker prošla konferenca ni ničesar sklenila glede plače konferenčnemu delegatu, ki je bil poslan na VII. redni zbor JSZ., je zadeva predložena tej seji. Britz predlaga \$5 dnevno, Vodišek \$7. Predlog Vodiška sprejet. — J. Ban, ki je bil delegat, izjavlja, da sprejme samo štiri dnevnice — skupaj \$28.

John Terčelj, tajnik pomožnega stavkovnega odbora za to okrožje, poroča, da je imel v teku prošle konference v stavkovnem fondu še \$143.01, od Mrs. Minke Alesh pa je prejel potem \$2, skupaj \$145.01. Podpore v denarju ter potrebščinah je bilo izdane \$142, ostane v blagajni še \$3.01. Poročilo sprejeto na znanje.

Nadzorni odbor poroča, da je račune pregledal ter jih dobil pravilne in v redu. Sprejeto na znanje.

J. Ban, delegat VII. zbora JSZ., poroča o zborovanju ter njegovih važnejših sklepih. Ker podaja jasno sliko zapisnik zbora, ni poročal o podrobnostih.

Prečita se resolucijo zbora, nanašajoča se na angleško prilogo "Proletarca". Se vzame na znanje in po kratki razpravi je sprejet predlog, da konferenca sklep kongresa JSZ. odobrava, zastopnikom pa priporoča, naj v naselbinah delujejo, da bo imela stvar uspeh in da se stalno prilogo čimprej omogoči.

Sklenjeno, da naj klubi kakor tudi posamezniki obveščajo o svojih akcijah v agitaciji za list, za angleško prilogo "Proletarca" ter o drugem svojem delu tajnika Konference, da bo vedno imel pred seboj točen pregled naših aktivnosti v tem okrožju, ob enem pa bi to pripomoglo k boljšim stikom.

Volilna kampanja. John Jereb, ki je bil delegat na konvenciji soc. stranke v New Yorku, priporoča, da ta konferenca nominira socialističnega predsedniškega elektora za to okrožje. K stvari govore Kvartich, Langerholc, Terčelj, Kavčič in Ursich. Sklenje-

ZADRUŽNA BANKA V LJUBLJANI

se priporoča rojakom v Ameriki za vse finančne transakcije.

Njene ameriške zveze so:
1.) S. N. P. J. v Chicagu. 2.) Amalgamated Trust and Savings Bank, Chicago, Ill., 111 West Jackson Blvd. 3.) Amalgamated Bank of New York, 11—15 Union Square, New York. 4.) Frank Sakser State Bank, New York.

Hranilne vloge obre-
stuje

nevezane po 5%
vezane po 7%

Denar za našo banko se lahko pošlje eni teh bank s pristavkom:

Na račun Zadružne banke, (On account of Zadružna Banka), Ljubljana, Jugoslavia

Zadružni banki pa je treba sporočiti, koliko in kam se je denar nakazal in kakšnemu namenu naj služi. Obračajte se v vseh bančnih in podobnih poslih na naš zadružni zavod.

no, da se pošlje dva sodruga v Pittsburgh na urad stranke, da se o vsem informirata. Govore še Britz, Glaser in Ban. Izvoljena za odposlanca Ursich in Vodišek. Za predsedniškega elektora na soc. listi nominiran za to okrožje John Terčelj.

Stavka premogarjev. — Terčelj izvaja, da je v našo korist, ako čimveč razpravljamo o položaju med premogarji z ozirom na stavko. Prečita tozadevno resolucijo, katero je sprejel VII. redni zbor JSZ. Razprave o nji so se udeležili Ban, Jereb, Britz in Kvartich. Terčelj predlaga, da se jo sprejme na znanje, njene nasvete ter navodila pa se vpoštevata kakor bodo zahtevale razmere. Po nadaljni razpravi predlog soglasno sprejet.

J. Ban prečita nekaj manifest, pod katerim je podpis "Progresivni blok SNPJ.", toda navedeno ni nobeno ime. Tiče se tekočih referendumov v SNPJ. in zatrjuje, da je SNPJ. v rokah zavajalcev in zvijačnejšev. Ban pravi, da mu je "manifest" prišel slučajno v roke in ga je prečital v informativne namene, da pokaže zahrbtno taktiko nasprotnikov, ki skušajo z zavijanjem in lažmi begati javnost.

Terčelj pravi, da stvar kot taka sicer ne spada pred to konferenco, toda ker so navzoči vsi člani SNPJ., je prav, da vidijo kako delajo nasprotniki. Podpisov na manifestu ni, kar znači, da nameni piscev ali pisca niso čisti. Nato s. Terčelj prečita predzadnjo in zadnjo stran Komunističnega manifesta, in s citati dokazuje, kako izrabljajo takozvani komunisti ime Karla Marksa in druge socialistične mislece, kadar se opirajo na njihove spise.

Za sedež prihodnje konference predlaga s. Kavčič Sygan, Pa. Predlog sprejet. Radi časa, ki je bil porabljen s poročili o premogarski stavki, volilni kampanji zboru JSZ. ter drugem, so običajna poročila zastopnikov izostala.

Sklenjeno, da se prihodnja konferenca vrši zadnjo nedeljo v septembru dopoldne, popoldne pa bo velik

kampanjski shod, na katerega se povabi slovenske in angleške guvernike.

Sprejet predlog, da se še v nadalje potrdi pomožni stavkovni odbor, ki naj funkcionira dokler se bo konferenci zdelo potrebno.

Za tajnika Konference ponovno izvoljen Victor Vodišek, in za organizatorja John Terčelj.

V blagajno Konference so navzoči prispevali \$12. Imena prispevateljev bodo prečitana prihodnji seji.

Ker je dnevni red izčrpan, se predsednik Kvartich zahvali druš. "Prosveta" št. 245 SNPJ. za prosto dvorano ter gostoljubnost, in delegatom za sodelovanje ter s tem zaključi zborovanje.

John Kvartich, predsednik; Victor Vodišek, tajnik; Paul Posega, zapisnikar.

O "NAPREJEVEM" IZLETU.

MILWAUKEE, WIS. — V nedeljo 22. julija smo se prijetno zabavali na pikniku, ki ga je priredil za člane, sodelavce in prijatelje soc. pevski zbor "Naprej". Bil je to basket piknik. Manjkalo ni ničesar, kajti ženske so prinesle jestvin, zbor pa je poskrbel, da ni bilo treba nikomur trpeti žeje. S tekmami je bilo veliko špasa, še več pa z igrami. "Naprej" je zapel nekaj pesmi, za raznoličnost je skrbel tudi godec, pred odhodom pa se je po griču začelo znova razlegati petje. Izlet se je vršil pri Fries jezeru v bližini "Svete gore", oziroma griča, kjer je znana božja pot. Ta izletni prostor je zelo lep, a nekateri so se pritožili, da ga je težko najti. Drugih neprilik ni bilo, zadovoljnost pa je bila splošna, in dan lep kakor nalašč za piknik.

Prva večja "Naprejeva" prireditev v prihodnji sezoni bo koncert, ki se vrši v nedeljo 2. decembra v S. S. Turn Hall. — Poročevalec.

Frank Mivšek COAL, COKE AND
WOOD. GRAVEL
Waukegan, Ill. Phone 2726

DR. JOHN J. ZAVERTNIK

ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street

Stan 2225 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Crawford 8440, v uradu Crawford

2212-2213. Uraduje od 2. do 4. pop., izvzemši to-

rek in petek, in od 6. do 8. zvečer vsak dan.

SLOVENSKA PEKARNA

Slovincem in Hrvatom

v North Chicago-Waukegan, Ill.,

priporočamo moderno,
higijenično pekarno

"ROYAL BAKERY"

Gospodinje, vprašajte pri vašem trgovcu
vedno in povsod za kruh iz naše pekarnice.

ANTON F. ŽAGAR,

lastnik

1724 So. Sheridan Rd.

Tel. 5524

North Chicago, Ill.

FRANK VICICH

FURNITURE—UPHOLSTERING
—REPAIRING—REFINISHING

1842 W. 22nd St. Chicago, Ill.

Tel.: Canal 0384.

Se priporočata rojakom pri nakupu pohištva.—Vse kar se
rabi za dom. Parlor Suit napravimo po naročilu. Spre-
jemamo vsa v tapetniško stroko spadajoča dela. Kupujte
pri nas in si prihranite od 30 do 50%. Za popravilo nas
pokličite na dom. Vsako delo garantirano.

Odrpito od 8. zjutraj do 9. zvečer.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je
treba za novo društvo. Naslov za list in za tajni-
štvo je:

2657 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

V ŠCIPCI

PO RIBNIŠKO POVEDANO.

"Govornika I. Molek iz Chicaga in Frank Kerže iz Clevelanda sta se dobro obnesla. Prvi nam je dosti lepega in podučljivega povedal, samo pretiho je govoril, da ga občinstvo v ozadju ni dosti razumelo. Mr. Frank Kerže pa je govoril glasno, da so ga slišali dva bloka daleč od dvorane..." (Anton Zidanšek v dopisu iz Sharona, Pa., priobčen v "Novi Dobi".)

MALO ODGOVORA.

Tisti, ki se jeze vsled zavisti in nam očitajo, da smo si skovali premoženje s pomočjo 18. amendmenta, bi lahko vedeli, da smo mi "kovali" premoženje ko še ni bilo tega amendmenta in prohibicije. Kdor je za "špetir" in ne misli nikogar kaj po krivem dolžiti, naj se podpiše s pravim imenom. Dobro je, če si zapomni, da je jako pametno najprvo pomesti pred svojim pragom, potem šele iti z metlo pred druge.

Agnes Potočnik.

NA ELYJU BO ZARES LUŠTNO.

JSKJ. je sklenila pametno, ker bo imela svojo konvencijo v tem turističnem in rudarskem mestu. Krasna okolica, jezera, letoviščne vile, ribe, domača hrana in kalifornijska vina, nič ropota, nobene "stritarke", nič fabrik, — kdo ne bi želel biti v takem

mestu! Vsi trgovski in napoltrgovski krogi žele, da bi konvencija trajala vsaj dva tedna. Kdor si hoče razvedriti duha, naj pride k nam — pa če je konvencija ali ne. Glavno je keš. Drugo dobite tukaj.

Advertiser.

NAŠ JERNEJ PRI NAS.

Hafnerjev Jernej je pred par tedni prišel iz Strabane v Collinwood. Ni se vedelo, ali na delo za "komuniste" ali da bi delal za kapitaliste. Če prideta sem še Šepič in Mary Dernač, bo nastal mir v "gmajnah".

Kulenstemplar. (Opaska. Tako so klicali v starih časih slovenski kolmajnarji konstablerja.)

KAKO SE BOMO POSTAVILI?

To je vprašanje, ki se tiče naselbine Ely in tudi drugih po železnem okrožju. Kar se tiče delegacije JSKJ., bo dobro postrežena in sprejeta, o tem ni dvoma. Pel bo na koncertu Anton Šubelj, in poset — kolikšen bo? Velik? Mislim da, a bomo videli. H. G. Perušek bo imel razstavo slik. Krasna zbirka je to — ali bomo razumeli, da so to slike, ki govore, prosijo, se smejejo, dajejo? V vinu je resnica, ampak v slikah in pesmi tudi. — A. H.

TEŽKA SMRT.

Noben slovenski list menda ni umiral težje kakor "G.S." Uredniku se mora dati priznanje, da se je upiral smrtni kosi, ki je sekala po njegovem listu, z veliko

MARTIN BARETINCIC

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postrežba točna.

ANTOINETTE BEAUTY PARLOR

FRANCES A. TAUCHAR, lastnica

Edino slovensko podjetje te vrste v Chicagu.
Permanent waving, marcelling, finger and water waving etc.

Znižane cene za stalne kljentinje.

3525 W. 26th STREET, CHICAGO, ILL.

Tel.: Crawford 1031.

ANTON ZORNIK HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

ZMERNE CENE IN TOČNA POSTREŽBA.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

Tel.: Crawford 2893.

Dr. Andrew Furlan

edini slovenski
ZOBOZDRAVNIK
V CHICAGO

3341 West 26th Street.

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 6. popoldne in od 7. do 9. večer. Ob sredah od 9. do 12. dop.

energijo, in če bi imel toliko razsodnosti kot "energije", pa bi njegovega "svobodomiselstva" še ne bilo konec. — RK.

ELY — MESTO TRPINOV.

Ely ni le letovišče, ampak v prvi vrsti mesto rudarjev, ki kopljejo železno rudo. Opravljajo težko delo, plače so majhne, človek se fizično kmalu izčrpa. Konvencija naj pri razpravah o vprašanju črke "K" pomisli na težke življenske boje rudarjev in drugih delavcev, pa bo tisto stvar brisala z lahko vestjo. Črka "K", oziroma tisto kar ona reprezentira, je mnogo kriva, da so ravno naši delavci izkoriščani in naganjani kot malokateri. — A. H.

RASKOB IN FORD.

Ford je vam znan. Izrekel se je za Hooverja. Raskob delavcem ni tako znano ime. On je predsednik finančnega odbora General Motors korporacije, ki je mogočna kombinacija avtomobilske industrije. Ta Raskob je imenovan za ravnatelja Smithove kampanje. Raskob je nasprotnik organiziranih delavcev. Smith je njegov kandidat, več milijonov delavcev pa bo verovalo, da je Smith "za delavce" in bodo glasovali zanj.

"DELAVEC" SE JE IZGUBIL.

Dva Novaka, Zvonko in Charles-Frank, sta skoro istočasno prenehala biti urednika, in dva lista sta se potopila v prošlost. Kdo ima denar, ki so ga komunisti potrošili za vzdrževanje "Delavca", in kdo škodo, ki so jo povzročili? Uganka ni težka. — RK.

LAHKA PRIPOROČILA.

Nekateri člani priporočajo konvenciji JSKJ., da naj zniža plačo tajniku. Podobna priporočila dajejo nekateri člani SNPJ. ter drugih organizacij. "Nam jih znižujejo, pa še vi korakajte z nami," piše en dopisnik.

Na dnu duše je marsikak revež kapitalist. Ker so dohodki manjši, ti znižam plačo, pravi kapitalist, in revež na dnu ponovi isto za funkcionarje svojih bratovščin. Drugo pravilo pa je: Če jaz nimam, tudi ti ni treba imeti. — Pravilar.

T. S. GRAJA SOCIALISTE.

"Radnik" z dne 21. julija ima dopis iz Johnston Cityja, Ill., pod katerim je podpisan T.S. — najbrž Tone Šragel. Hvali komuniste in graja socialiste z ozirom na stavko premogarjev — češ, prvi se bore za "očuvanje unije", drugi bodo krivi, ako propade. T. S., ki je včasih Tone Šragel, je že večkrat kaj napisal, kar ni bilo skovano skupaj v interesu resnice. Od njega bi jo človek bolj pričakoval kot od kakega Bartuloviča. — RK.

Čudno zborovanje komunistov.

V Zelizevcih v Jugoslaviji so zborovali komunisti v plavalnih hlačicah. Ker so jim oblasti prepovedale zborovanja, so oblekli plavalne hlače ter priredili zborovanje sredi rečice. Govorniki so sedeli na ramah svojih tovarišev, dočim je stala policija na bregu ter grozila z aretacijo. Ko so se končno tudi policaji slekli, so komunisti odplavali po reki nizdol, prej pa so še zaklicali slavo svetovni revoluciji . . . Res so smešni ti "revolucijonarji"!

Trinerjevo Grenko Vino

očisti vse strupene snovi iz vašega drobovja. Ni bolj zavratnega sovražnika krepkemu zdravju, kot je želodčni nered, vsled katerega je že na tisoče podleglo kot žrtve nevarnih bolezni. Trinerjevo grenko vino je blagodejno in je prijetno za uživat. Pri vseh lekarnarjih. —(Adv.)

OPREZNI LJUDJE

skrbe za varnost svojih vlog, in jih nagajajo tako, da dobe čim več obresti. Naše investicije so za oprezne ljudi.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave.,

Chicago, Ill.

OTTO KASPAR, predsednik.